

Foto M. Mikec

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

LI. LETNIK

ŠT. 1

APRIL 1968

Na pragu novega lovskega leta

Rastko Bradaškja

Spet je naokrog naše lovske poslovno leto in že smo z eno nogo v novem. Prav je, če se ob tej priložnosti malo ozremo na opravljeno delo v preteklem letu in na kratko pogledamo, kakšne naloge nas čakajo v prihodnjem letu 1968/69. Ne bom se veliko zmotil, če rečem, da nas ob tem predvsem zanimajo uspehi na organizacijskem področju, kjer smo v preteklem obdobju doživljali največje spremembe. Gospodarjenje z lovišči, gojitev divjadi in lov so nam bolj ali manj tako prešli v kri, da s tem nismo imeli posebnih novih problemov — vsaj kar zadeva lovske družine kot osnovne celice športnega izživljanja in gospodarske dejavnosti našega članstva.

Drugače pa je z našo lovske organizacijo. Nova lovska zakonodaja je vanjo vnesla precej sprememb in zlasti spremenila odnose družin z njihovo organizacijsko nadgradnjo — s področnimi lovskimi zvezami in Lovsko zvezo Slovenije. Ta povezava je postala fakultativna, na povsem prostovoljni odločitvi družin.

Nismo se veliko motili, ko smo ocenjevali, da nam z zakonom spremenjeni odnosi v lovski organizaciji ne bodo bistveno spremenili strukture te organizacije — lovske družine v področnih lovskih zvezah, te v Lovski zvezi Slovenije in vse skupaj v Zvezi lovskih organizacij Jugoslavije. Bilo je sicer tudi nekaj izjem, vendar pa je razvoj pokazal, da posamezna družina ali področna zveza ne more in ne sme živeti ter delovati izločena iz celotne lovske organizacije. S potrpežljivim in prizadevnim delom v korist slovenskega lovstva je Lovski zvezi Slovenije zdaj uspelo organizacijsko povezati v glavnem vse lovske družine in področne zveze, vanjo pa so včlanjena tudi vsa slovenska gojitvena lovišča.

V novo lovske leto stopamo torej slovenski lovci trdno povezani v svoji organizaciji, ki smo ji s pravili in drugimi akti določili usmeritev, obseg dela in konkretne naloge. Takšna prostovoljna opredelitev in prenos pristojnosti za opravljanje določenih nalog z družin na višje organizirano lovske formacije pa nas vse lovce obvezuje še na večjo disciplino in dosledno izvajanja vseh zastavljenih nalog. To smo v veliki meri že dosegli, vendar pa smo še daleč od tega, da bi bili lahko z vsem zadovoljni.

Še prav posebno pa nismo zadovoljni okrog našega glasila mi, ki nam je poverjena ožja skrb za »Lovca«. Novi izdajateljski svet sicer še ne obstaja toliko časa, da bi lahko uresničil že vse svoje zamisli in načrte o izboljšanju našega

glasila, vendar pa se nam tudi zastavljeni načrti vse prepočasi uresničujejo. Predvsem še vedno nismo mogli bistveno razširiti glede na število slovenskih lovcev razmeroma zelo ozkega kroga sodelavcev. Praznino čutimo zlasti v nekaterih zvrsteh pisanja in slikovne opreme naših strani, zato ob novem lovske letu znova trkamo predvsem na vrata lovskih družin, naj svojemu sodelovanju z »Lovcem« posvetijo več pozornosti. Ob novem letu smo hoteli uresničiti tudi nekatere bistvene oblikovne spremembe našega glasila, s tem seveda, da bi bil naš simbolični »lovce na skali« — kot že delga leta — tudi poslej na prvi strani ovitka. Žal je iz finančnih razlogov naša zamisel za zdaj padla v vodo, ker smo imeli tudi premalo časa, da bi lahko o nameravanih spremembah razpravljali z vso lovske organizacijo. Predračuni tiskarn so pokazali, da bi se naše glasilo bistveno podražilo, zato so se tudi vsi predsedniki področnih lovskih zvez na posvetu v Ljubljani letos februarja za zdaj izrekli proti takšnemu tveganju — posebno še, ker se za »Lovca« v obstoječih razmerah spričo nekaterih podražitev precej zvišajo izdatki.

Ne glede na vse to pa bomo skušali v tem letu urediti v »Lovcu« nekatere tehnične spremembe, ki ne bodo vplivale na podražitev tiskarniških storitev, med letom pa bomo skušali seveda s široko razpravo med nami vsemi pripraviti vse za morebitne oblikovne in tehnične spremembe našega glasila v prihodnjem lovske letu.

To pa seveda ne bo naša bistvena ali najvažnejša naloga. Svoje moči bomo morali še naprej posvetiti predvsem vsebinski izboljšavi glasila in njegovemu prilagajanju potrebam lovske organizacije — tako da bo v resnici odražal življenje v lovskih družinah in zvezah ter odseval naša prizadevanja za napredek lovstva in vseh spremljajočih dejavnosti. V tem smislu smo že tudi zastavili bolj načrtno delo, posebno še, ker je bilo slišati očitke nekaterih lovcev, da dajemo preveč prostora in poudarka na primer visoko strokovnim člankom in razpravam o balistiki, nekaterim je bilo premalo poročil iz lovskih družin in podobno.

Vsem seveda ni mogoče ustreči, vendar pa smo — da bi vsaj za silo pomirili svojo vest in očitkarjem postregli s konkretnimi podatki — analizirali naše delo v preteklem lovske letu in prišli do zanimivih ugotovitev. Če naj vse natisnjene črke označimo s 100 odstotki, potem je v preteklem lovske letu šlo prostora v našem glasilu za prispevke o lovski organizaciji in njenem delovanju 16,5 %, za strokovne članke 24,4 %, za slikovno gradivo 12,4 %, za beletristiko (pripovedništvo) 11,8 %, za lovski oprtnik 14,5 %, za lovske kinologije 7,4 %, za nekrologe in prispevke ob življenjskih praznikih naših lovcev 4,3 %, za prispevke iz lovskega sveta 4,1 %, za lovske šale in anekdote 1,6 %, za pri-

Foto I. Napotnik

spevke lovskega naraščaja 1,1 %, za prispevke s področja zakonodaje in predpisov 1,3 % (to bi končno lahko mirno prišteli tudi k prispevkom s področja lovske organizacije, s čimer bi se ti v celoti zvišali na 17,8 %), potem pa še 0,4 % za opise lovske literature in 0,2 % na lovske pesmi.

Mnenja sem, da se ta odnos vsebine tudi v prihodnjem lovskem letu ne bo bistveno spremenil, razen morda v korist prispevkov s področja lovske organizacije, ki bo tudi v letu 1968/69 svoja prizadevanja usmerila v konsolidacijo in nadaljnje utrjevanje navznoter, navzven pa v poglobljanje in urejanje stikov z organi oblasti in

sorodnimi gospodarskimi dejavnostmi in organizacijami ter družbenimi službami. V tem sklopu bomo prav gotovo več prostora posvetili tudi delu in dosežkom naše znanstveno raziskovalne dejavnosti kot najmočnejšem vzvodu za hitrejši napredek lovstva zlasti na področju gojitve divjadi, lova in varstva narave.

V skladu z našim dolgoročnejšim načrtom o ureditvi in vsebini »Lovca« bomo skušali za posamezne teme najti določene ustrezno strokovno in organizacijsko usposobljene avtorje, s katerimi se bomo neposredno dogovarjali o vsebini in obsegu prispevkov ter o rokih za oddajo rokopisa. Že zdaj naprošamo vse lovce, naj ja

nihče ne bi odrekel zaprošenega prispevka, saj pri tem ne gre samo za honorar, marveč za posredovanje določenega znanja in izkušenj v korist vsega slovenskega lovstva. Le tako bomo lahko tudi res dosegli zaželeno kvaliteto prispevkov in s tem splošno vsebinsko izboljšanje našega glasila.

Po drugi strani pa ugotavljamo, da »Lovec« premalo odraža življenje neposredno v naših lovskih družinah, v naših loviščih, med lovci. Pri tem nimam toliko v mislih bolj ali manj zanimivih prispevkov za lovski oprtnik, kjer gre ponavadi le za posamezne dogodke ali doživetja na lovih in v loviščih, marveč predvsem mislim na sestavke o organizacijskem življenju lovskih družin in področnih lovskih zvez, na kresanje mnenj in boj za napredek lovstva v skladu s splošnim napredkom naše družbe. Temu napredku in razvoju lovci ne moremo obračati hrbta in ga tudi ne obračamo; kako se vključujemo v ta razvoj in splošni napredek lovci s svojo dejavnostjo, pa naj bi prikazoval in seznanjal na svojih straneh tudi naš »Lovec«.

Izdajateljski svet »Lovca« in izvršni odbor upravnega odbora Lovske zveze Slovenije se dobro zavedata, da bo treba veliko trdega dela, če naj uresničimo vse zastavljene načrte okrog našega glasila. Zaradi splošnih podražitev moramo računati tudi na večje stroške okrog izdajanja, saj je samo poštnina za »Lovca« v prihodnjem lovskem letu 1968/69 zvišana za 75 odstotkov, tako da v skupnih stroških nanjo odpade v vsem letu 2 184 000 starih dinarjev. Izdatki za osebne prejemke in avtorske honorarje bodo znesli nad deset milijonov, nad dvajset pa tiskarniški stroški s papirjem in ekspeditom »Lovca«. Skupni stroški so za letos — če ne poseže vmes še kaj nepredvidenega — za izdajanje »Lovca« preračunani na 31 200 000 starih dinarjev, v čemer je upoštevana že tudi skromna rezerva. Računamo, da bo stala posamezna številka »Lovca« v začetnem lovskem letu okrog 188 starih dinarjev, oziroma dvanajst številok za vse leto 2256 starih dinarjev. Ta znesek je vračunan v letni prispevek, ki ga lovske organizacije plačajo za vsakega svojega člana Lovski zvezi Slovenije.

Ne glede na morebitne oblikovne spremembe, za katere bi se dogovorili v nastopnem lovskem letu, uvedli pa z lovskim letom 1969/70, se bodo takrat sami po sebi povečali tiskarniški stroški »Lovca«, ker nam bo potekla sedanja ugodna pogodba in nam bodo pošle stare zaloge papirja. Dejstvo je namreč, da nam zdaj naša tiskarna »Jože Moškrič« še tiska »Lovca« po starih, dogovorjenih cenah, ki so sčasoma postale nižje, kot pa je polna lastna cena tiskarne. Po vsem tem predvidevamo, da bi en izvod »Lovca« takrat stal v sedanjem obsegu in obliki okrog 250 S dinarjev oziroma tri stare tisočake na leto.

Da bi za vsak primer ustvarili nekaj rezerve in sredstev za dodatno izboljšanje našega glasila, smo se že v lanskem letu odločili za objavljanje oglasov, vendar samo na platnicah ali posebnih vložkih, tako da s tem nikakor ne bi obremenjevali tekstnih strani. Tako oglasov v vezanih letnih kompletih »Lovca« ne bo, po drugi strani pa nam prav oglasi lahko pomagajo čez največje težave brez dodatnega obremenjevanja naročnikov, oziroma nam omogočajo, da naši lovci za isto ceno dobijo v roke boljše glasilo. Zato še vedno velja naš poziv lovskim družinam, naj na svojem območju in po svojih močeh poskrbijo tudi po tej plati za svojo revijo, hkrati pa je pridobljen oglas za »Lovca« tudi njim samim določen vir dohodka v obliki provizije.

To je zgolj nekaj misli o našem glasilu na pragu novega lovskega leta. Iskreno želim, naj bi jih vsak lovec premislil ter jih na ta ali oni način dopolnil, iz česar naj potem vzklije dobro rastje v prid splošnega napredka lovstva na Slovenskem.

Brez strokovnega in raziskovalnega dela v lovstvu ni uspehov

Prizadevanjem številnih lovcev, da bi z običajnimi gojitvenimi ukrepi zagotovili divjadi v prosti naravi življenjske pogoje za obstanek in razvoj, sebi pa rekreacijo in lovski užitek, daje današnji kulturni svet priznanje. Streljanje in streljaštvo se tu in tam še pojavlja in je kamen spotike, toda z majhnimi izjemami le velja, da so ubijalska strast in iz skrbi za vsakdanji kruh izvirajoči nagibi do strela ukročeni. Vendar to ni dovolj. Lovci se tega zavedamo. Če hočemo divjad ohraniti bodočim rodovom, moramo lovca-gojitelja strokovno usposobiti, mu dati na voljo izsledke in sredstva znanstvenega in raziskovalnega dela, njegova prizadevanja pa povezati z delom sodobnega gozdarja in kmeta, industrialca in urbanista. Ne smemo pa pozabiti, da nihče ne more zgraditi trajnejših vrednot, če k zgradbi ne prispeva svojega deleža sleherni državljani s svojo podporo lepemu in plemenitemu. Življenjski prostor divjadi se vedno bolj zožuje. Potrebni so skupni naporji vseh, ki živijo z naravo. Sicer bo civilizirani svet doživel osiromašenje narave in kulturno grajo.

Kakor drugje, tako tudi v lovstvu strokovno izobraževanje, zlasti pa znanstveno raziskovalno delo, ne more biti stvar le posameznih lovcev, lovskih družin in ožjih rajonov. Potrebno je združevanje razumskih zmogljivosti in mate-

rialnih sredstev. Nedvomno smo lovci v zaostanku za naglami razvojnimi in integracijskimi procesi v sodobnem gospodarstvu. Strokovno in raziskovalno delo v lovstvu pri nas je komaj na začetku. Toda razveseljivo je, da so že skromni začetki dali zadovoljive rezultate. Prizadevnost lovskih družin, zdrav amaterizem, in v primerjavi z nekaterimi visoko industrializiranimi državami ugodni naravni pogoji za gojitev so prispevali znaten delež.

Odsek za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, s katerim Lovska zveza Slovenije sklepa pogodbe o obdelavi izbranih tem in izvrševanju znanstvenih in strokovnih raziskav, je zadnja leta obravnaval in raziskoval v glavnem naslednje teme:

1. študija bonitet za zajca, fazana in jerebico v SR Sloveniji glede na ekološke pogoje;
2. rajonizacija male divjadi v SR Sloveniji;
3. naravna prehrana fazana;
4. remize;
5. eksperimentalna umetna vzreja jerebic in kotorn;
6. idejni projekt za izgradnjo fazanerije Vurberg in LZ Novo mesto.

Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali biotehniške fakultete univerze v Ljubljani je po pogodbi z Lovsko zvezo Slovenije v preteklosti zelo uspešno sodeloval z lovskimi organizacijami pri preučevanju bolezni poginule divjadi. Zelo pomembne so njegove raziskave bruceloze pri divjih zajcih, zlasti za Primorsko.

Program dela za lovsko leto 1968/69

Na svoji seji 1. marca t. l. je gospodarska komisija Lovske zveze Slovenije razpravljala o programu strokovnega in raziskovalnega dela v lovskem letu 1968/69 in o finančnih sredstvih, ki jih je v ta namen potrebno zagotoviti v proračunu sklada za lovstvo.

Glede finančnih možnosti je bila komisija omejena z lanskoletnim proračunom. Za lovsko leto 1968/69 bodo področne lovske zveze prispevale v sklad Lovske zveze Slovenije kot akontacijo v višini lanskoletnih prispevkov. Popravki v bonitiranju lovišč, izračuni prispevkov na podlagi bonitiranega odstrela in poprečnih cen ter poprečne teže divjadi bodo osnova za končno odmero prispevka. Izhodišče za višino čimbolj objektiviziranega prispevka na površinsko enoto lovišča pa bo seveda dogovor lovcev o vrsti in obsegu nalog, ki se jih bomo namenili skupno reševati in financirati. Strokovno in raziskovalno delo mora biti naša prva in najvažnejša skupna naloga. Skrb za to je hkrati tudi med osnovnimi nalogami Lovske zveze Slovenije. Še več. Lovska zveza Slovenije mora v pogodbenem sodelovanju z odsekom za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije in s pritegovanjem

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani, Večna pot 30, kjer je tudi odsek za lovstvo

drugih lovskih strokovnjakov zagotoviti lovskim družinam in področnim lovskim zvezam strokovno posvetovalno službo in pomoč. Delitev programa na raziskovalne teme in strokovno posvetovalno službo in pomoč je prilagojena strokovnim in finančnim zmogljivostim in potrebam na terenu. Po mnenju komisije je to tembolj potrebno, ker je težišče dela pri lovskih družinah in področnih lovskih zvezah in je le neznamen del razdrobljenih finančnih sredstev usmerjen v sklad za lovstvo pri Lovski zvezi Slovenije. V bodoče bomo morali skladno z dogovorom o nalogah določiti tudi razmerje delitve sredstev med lovskimi družinami, področnimi lovskimi zvezami in Lovsko zvezo Slovenije.

Pri raziskovalnih temah si bomo morali prizadevati, da rezultate iz raziskovalnih in poskusnih razmer prenesemo v prakso. Med take raziskave uvrščamo zlasti teme s preučevanjem biologije, ekologije in gojitve določenih vrst divjadi.

Za lovsko leto 1968/69 je gospodarska komisija sprejela naslednje teme:

1. eksperimentalna umetna vzreja jerebic in kotorn (nadaljevanje);
  2. problemi gojitve velike divjadi:
    - a) rajonizacija jelenjadi,
    - b) bonitiranje jelenjadi in
    - c) korektura bonitiranja srnjadi;
  3. naseljevanje divjadi.
- Izven pogodbenih obveznosti z Lovsko zvezo Slovenije in izven njenih finančnih sredstev bo odsek za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije v lovskem letu 1968/69 opravil še naslednje naloge:
1. nadaljevanje raziskovalne teme (trajna naloga): tehnična zaščita gozda pred škodami po veliki divjadi;
  2. lovskogospodarski načrt za območje gozdnega obrata Mislinja;
  3. uskladitev gospodarjenja z jelenjadjo na območju gozdnega gospodarstva Kranj;
- Naloge strokovne posvetovalne službe in pomoči na terenu bodo zlasti naslednje:

1. strokovna pomoč pri gospodarjenju z divjadjo v loviščih lovskih družin;
2. načrtovanje, urejanje lovišč, prezimovališč, gojitvenih objektov itd.;
3. organizacija strokovnih predavanj;
4. sodelovanje pri popravkih bonitiranja, pri lovskogospodarskih načrtih ter pri usklajevanju le-teh s sorodnimi panogami, gozdarstvom in kmetijstvom;
5. posvetovalna služba;
6. strokovna pomoč in vodstvo pri umetni vzreji male pernate divjadi (jerebica, fazan, kotorna);
7. sodelovanje pri ocenjevanju trofej;
8. sodelovanje z Inštitutom za zoohigieno in patologijo divjih živali BTF ter drugimi strokovnimi organizacijami.

Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali biotehniške fakultete bo v lovskem letu 1968/69 nadaljeval s strokovno posvetovalno službo in nudil lovskim organizacijam pomoč s preučevanjem bolezni poginule divjadi.

Poleg dosedanjega raziskovalnega dela uvršča inštitut v svoj program dela po pogodbi z Lovsko zvezo Slovenije dve temi, in sicer:

1. določanje odstotka (%) vode v trofejah srnjakov in
  2. vpliv parazitov na krvno sliko pri srnjadi.
- Prva tema naj pomaga strokovno utemeljiti, koliko časa je minilo od uplenitve do časa, ko so bili rogovi najdeni. Važno pri preiskavah o lovskih tatvinah.

Druga tema je namenjena teoretičnemu in praktičnemu reševanju obolenosti in pogina srnjadi zaradi zajedavcev.

Sprejeti program dela zadolžuje vse lovce. Ustvarja povezavo med znanstvenim in raziskovalnim delom in lovcem, ki dnevno živi z loviščem in divjadjo. Marsikaj bo moč uresničiti s prostovoljnim delom, z akcijami v lovskih družinah, ali v sodelovanju s področnimi lovskimi zvezami. Tu in tam pa bo potrebna posebna strokovna pomoč ali nasvet. V letošnjem programu tako pomoč zagotavljamo v mejah finančnih in strokovnih zmogljivosti. To ne pomeni dodatnega finančnega obremenjevanja lovskih družin in področnih lovskih zvez, ker so stroški plačani že z rednim prispevkom v sklad za lovstvo.

Gospodarska komisija Lovske zveze Slovenije pričakuje, da se bodo lovske družine ali področne lovske zveze pogosto obračale s svojimi vprašanji in strokovnimi problemi na Lovsko zvezo Slovenije ali neposredno na odsek za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije in na Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali biotehniške fakultete univerze v Ljubljani. Prepričani smo, da uspeh prizadevanj ne bo izostal.

Predsednik
gospodarske komisije LZS
dr. Štefan Šoba

Tuji lovci in naši predpisi

Danilo Šolar

Morda se bo kdo začudil, zakaj tak naslov, in kaj me je privedlo, da to pišem. V ilustriranem tedniku »Tovariš«, št. 48/49 z dne 29. 11. 1967, je v rubriki »Vi uredniku« Jože Golež iz Murske Sobote objavil dopis z naslovom »Tuji lovci in naši predpisi«. Ker je vsebina pereča predvsem glede na povečani razvoj lovskega turizma, naj ta dopis, ki me je vzpodbudil k pisanju, v celoti navedem: »Pomurska lovišča so zelo bogata z divjadjo, zato privabljaajo vsako leto več tujih lovcev. Stalni gostje prekmurskih lovišč so zlasti italijanski lovci, ki pa žal preradi izigravajo naše zakone. V zakonu o lovstvu, člen 19, v tretjem odstavku materialnega določila, Uradni list SRS št. 22/66, piše, da smejo lovci loviti parkljasto divjad samo s puško risanico ustreznega kalibra. To pa italijanski lovci preradi pozabljajo. Parkljasto divjad namreč streljajo po naših loviščih s puškami šibrenicami, zato ranjena divjad največkrat pobegne in šele po nekaj urah ali celo dneh izkrvavi v goščavi in postane plen gozdnih škodljivcev. Tovariš urednik, kaj niso za takšne kršitve, ki jih delajo tuji lovci v naših loviščih, odgovorne lovske družine? Saj so tamkaj zadolženi, da vsakega lovca poučijo o načinu lova na malo in veliko divjad.« Odgovor urednika na ta dopis pa je tale: »Imate prav, zato bi bilo zanimivo, če bi se oglašil še kak predstavnik prekmurske lovske družine in povedal svoje mnenje.«

Čeprav sem redno prelistaval »Tovariša«, nisem nikjer videl odgovora predstavnika kake prizadete prekmurske lovske družine ali zveze. Morda ni noben lovec »Tovariša« prebral, vendar pa se mi zdi verjetneje, da je včasih težko pogledati resnici v oči. Zato je najboljša obramba molk. Toda tako ne bomo izboljšali stanja, če je res tako, kakor je napisal Jože Golež; menim, da bi ob koncu lovskega leta napravili obračun ne samo o tem, koliko smo z lovskim turizmom pridobili, temveč tudi »k a k o« smo pridobili — ali smo bili pri izvajanju lova glede na lovsko etiko lovsko pravični, predvsem pa ali smo upoštevali lovske predpise, pa naj bodo to splošni ali pa interni pravni akti.

Zakaj imamo predpise, ki urejajo neko družbeno življenje, v tem primeru lovsko? Zato, da se po njih ravnamo, predvsem pa da jih spoštujemo; s tem dosežemo tisto, kar predpisi s črko določajo. Tisti, ki predpisa prostovoljno noče izvrševati in se po njem ravnati, se pa običajno prisili s prisiljevanjem. Nastane torej vprašanje, kdo mora pri izvrševanju lova upoštevati naše splošne lovske predpise (Temeljni zakon o lovstvu,

Foto P. Adamič

Srnjak v aprilu

Ur. l. SFRJ št. 16/65, objavljen v Lovcu št. 3/65, in Zakon o lovstvu, Ur. l. SRS št. 22/66, objavljen v Lovcu št. 5/65). Vsak predpis se uporablja oziroma se mu morajo pokoravati vsi, ki živijo na določenem prostoru, ozemlju oz. teritoriju. Takšno načelo veljavnosti prava imenujemo *teritorialno*, ker so meje obveznosti določene po zemeljskem obsegu. Torej se naše pozitivno pravo uporablja oziroma se morajo po njem ravnati vsi, ki se mudijo na ozemlju naše države, ne glede na to, ali so naši državljani ali tujci. Če je rečeno, da se mudijo na našem teritoriju, je jasno, da morajo, ko prestopijo našo državno mejo, upoštevati naše predpise, torej tudi naše lovske splošne predpise, ki ne veljajo samo za naše lovce, temveč za vsakega lovca, ki pri nas lovi. Glede internih predpisov (npr. pravila ali poslovnik lovske družine) pa velja t. i. *personalno* načelo, po katerem se ti predpisi nanašajo na določeno skupino ljudi ne glede na to, na katerem ozemlju so ali živijo. Ni potrebno dosti ugibati, da ti predpisi veljajo za vse člane tiste lovske družine, ki jih je sprejela na občnem zboru. Pa ne samo za člane družine — tudi tuji lovci-turisti (kakor jih omenja 32. člen TZL), se morajo obvezno ravnati po družinskih internih

predpisih tiste lovske družine, v katere lovišču lovijo. Tako najdemo odgovor na vprašanje, »ali niso za takšne kršitve, ki jih delajo tuji lovci v naših loviščih, odgovorne lovske družine«. Razen kršitev, ki jih delajo tuji lovci-turisti, za katere so le-ti deliktno odgovorni, so odgovorne tudi lovske družine. Moram povedati, da je lovska družina kot društvo pravna oseba (kot npr. delovna organizacija, zavod itd.). Svojestvo pravne osebe pridobi z vpisom v register društev pri pristojnem organu za notranje zadeve, ko ji potrdi pravila.

Pravna oseba, kot nekaj netelesnega, ne more sama opravljati dejanj, opravlja pa jih s pomočjo fizičnih oseb. To so njeni organi. Zato so vsa dejanja, ki jih napravi organ v okviru svoje pristojnosti in na predpisani način, dejanja pravne osebe, s katerimi neposredno ustvarja pravice in obveznosti za pravno osebo. Ker je pravna oseba pravno in poslovno sposobna, odgovarja za nedopustno ravnanje svojih organov. To je razumljivo, saj pravna oseba pri nas celo odgovarja za prekrške in za gospodarske prestopke (18. člen temeljnega zakona o prekrških, Ur. l. SFRJ št. 26/65, in zakon o gospodarskih prestopkih, Ur. l. SFRJ št. 25/65). Iz prednje

teoretične razlage torej sledi, da lovska družina odgovarja za prekrške in gospodarske prestopke, ki jih določa splošna lovska zakonodaja. To pa je tudi pojasnilo na vprašanje, ki ga je postavil tov. Golež, ali so lovske družine odgovorne.

Iz tega lahko zaključimo, da je dolžnost predstavnikov lovskih družin, da pred vsakim lovom (v prvi vrsti že zaradi morebitnih nesreč) opozorijo vse navzoče lovce o načinu lova, kaj se lovi itd. Pa ne samo to! Če predstavniki lovske družine tujega lovca poznajo, da ob pogledu na divjad ne zna brzdati svojih lovskih strasti, še manj pa se zmeni za prepovedi, pa ob takih početjih ne ukrepajo, pač pa resignirano preidejo preko vsega, potem je lovska družina odgovorna za posledice.

Vprašam se, kaj bi napravili z domačim lovцем, če bi naredil nekaj podobnega? Prepričan sem, da bi bil proti njemu uveden disciplinski postopek! Toda proti tujim lovcem-turistom smo dobrohotni, da ne rečem humani, čeprav tega nekateri do divjadi ne kažejo, »začeva« pač ostane nerešena, ker se ne upamo zameriti tistim, ki »prinašajo devize«. Res, da nam ta denar pride v prid pri vlaganju sredstev v lovišče, vendar pa zato nikakor ne bi smeli pustiti, da bi počeli tuji lovci, kar bi hoteli — ne da bi to primerno občutili. Prepričan sem, da tisti, ki jim je res do lovskega užitka, tega ne delajo za »mrharje« pa nam ne sme biti žal, bolje je če prej odidejo kakor pozneje. Upam, da se ne motim, če navedem, da je pri nekaterih članih še vedno prisotna stara hlapčevska miselnost brakirja, ne pa samoupravljalca, ki mu je družba zaupala divjad, da z njo pravilno gospodariti. Ali naj spet pokličemo v spomin Cankarjevega Jermana: »Hlapci za hlapce rojeni...«! Ali res pozabljamo na svoj nacionalni ponos, predvsem pa na to, da smo gospodarji na svoji zemlji?

Ko smo dobili lovišča v gospodarjenje, nismo dobili samo pravic — dobili smo tudi dolžnosti — na katere pa včasih preradi pozabljamo. Oboje je treba dosledno spoznati in priznati — šele potem bomo povsem upravičili zaupanje družbe. Zato je treba že v začetku, in sicer že v kali, zatreči ekscese pa tudi razne vplive, ki jih prinaša tuji lovski turizem.

Kaj je torej z lovci-turisti? Ker niso člani lovske družine, disciplinskega postopka najbrž ne bomo uvažali, pač pa lahko odgovarjajo za prekršek. V smislu člena 28/1 točka 2 zakona o lovstvu stori prekršek tisti, »ki lovi ali uničuje divjad na način in s sredstvi, s katerimi je lov prepovedan«. Torej je dejanski stan prekrška podan takrat, če nekdo strelja parkljasno divjad s puško šibrenico. Za postopek za prekršek pa je pristojen občinski sodnik za prekrške, na katerem je bil le-ta storjen. Seveda se bo vsakdo vprašal, kdo bo sprožil postopek. Res, še danes velja pregovor, »če ni tožnika, ni sodnika«. Ali

naj to stori lovska družina, v kateri je bil prekršek storjen? To bo vsaka družina nerada storila. Najboljša rešitev bi bila, če bi vse družine, ki sklepajo pogodbe s tujimi lovci-turisti, vnesle v pogodbo določilo, da se pogodba lahko enostransko razveljavi — prekine — če se ena izmed pogodbenih strank ne bi držala v pogodbi navedenih pogojev. Če tuji lovci-turisti ne bi izpolnjevali pogojev pogodbe, se jim nadaljnji lov prepove. Takšna kazen bi bila za tujega lovca-turista večjega pomena kot kaznovanje po sodniku za prekrške.

Končno se ob prispevku tov. Goleža sprašujem, kaj v takih primerih ukrene lovska inšpekcija?

Pismo o Puškarni Kranj

Saša Vuga

Počasi se bližamo petdesetim letom puškarne v Kranju, pa bi rad z nekaj besedami sprožil pogovor o tem našem edinem puškarskem podjetju. Še zlasti zato, ker ga ne poznam. Se pravi: poznam ga po ducatu predelanih vojaških mavzeric mojih prijateljev, po razveganih, na moč primitivno izdelanih nabojih »Juno gevelot za bezdimni barut« in z opozorilom made in Yugoslavia (?) ter po odlični 16 kalibrski dvocevki, ki mi jo je bil nekoč prodal sorodnik, izdelana pa je bila v Kranju. Kaj več pa žal ne hranim v spominu. Bolje sem poučen o Crveni zastavi, saj se ta tovarna potruji z reklamo celó v lovsko tolikanj nespecializiranih slovenskih listih, kot sta zadnji dve številki Našega doma, časopisa za praktičnost, lepoto in kulturo stanovanja (»Gospod Amber je z velikim zanimanjem pregledal nove lovske karabinke Zastava 77, ki so bile razstavljene v Novem Sadu« in tako »smo se vsi počutili bogatejši za eno prijateljstvo«).

Te ignorance pa nemara vendar nisem sam kriv. Mar kdaj srečamo Puškarno Kranj v naših publikacijah, mar naletimo nanjo v Lovcu? Imenitne razprave slovenskih teoretikov in praktikov (od dr. Avčina do ing. Simoniča) gredo mimo in v prazno kot večerni veter. Prav gotovo jih kdo drug prestreza in drugje natanko preštudira, zakaj vredne so študija in pozornosti. In tako tile naši preroki govorijo v tri dni, domovine pa od nikoder, da bi jih poslušala in resno vzela. In vse to in še kaj drugega človeka prizadene in zato teh nekaj mojih žalostnih besed.

Zdaleč bolje sem seznanjen z začetki kranjske puškarije, s prvič rezanimi brazdami, saj v prejšnjih časih ni minilo leto, da ne bi v Lovcu brali

razprav izpod peresa kapetana Zvonka, pa upravnika državne strokovne šole za puškarstvo v Kranju Janka Ravnika in drugih. Preizkuševalnica orožja, ki so jo bili ustanovili ob šoli in puškarni, si je v pravilnik celó zapisala člen 13 in se tako obvezala, da bo objavljala »v lovskih in šumarskih listih« strokovna poročila o delovanju zavoda.

Začelo se je približno tako: »Puškar Borovnik, ki je dobro znan našim lovcem, se je naselil v Zagrebu, odkar so prišle Borovlje pod Avstrijo, ima pa v Borovljah še vedno svojo delavnico.« In dalje: »Puškar Josip Winkler, Kranj, priporoča svojo veliko zalogo lovskih pušk, pištol, revolverjev, municije in vseh drugih potrebščin za lov. Zahtevajte cenik! Popravila orožja in vlaganje novih cevi v puške vseh sistemov. Montiranje daljnogledov. Solidno delo, zmerne cene.« Sredi reklame vidimo hamerlesko z napisom Josef Winkler, Ferlach. In tako naprej in vse do leta 1921, ko nam v Lovskem oprtniku zvedri srce naslednja beležka: »*Puškarska obrt v Sloveniji*. Zaradi za Jugoslavijo nesrečnega glasovanja so bili prisiljeni slovenski puškarni v Borovljah izseliti se in prenesti svojo puškarsko obrt v drug jugoslovanski kraj. Kot svoje novo bivališče ter obrtno središče so si izbrali Kranj in se združili v zadrugo pod imenom Puškarna v Kranju. Ta bo izdelovala lovske puške po boroveljskih in najmodernejših svetovnih vzorcih. V Kranju se ustanovi tudi državna strokovna puškarska šola in državna preizkuševalnica pušk.« Več podatkov o Borovljah in o prehodu boroveljskih puškarjev v Kranj najdemo v članku Janka Ravnika *Kratka zgodovina razvoja puškarstva* (*»Lovec«* 1921, stran 270). Ravnikov članek se konča: »Pred kratkim se je ustanovila v Kranju po vzorcu suhljskih tovarn puškarna, ki je opremljena z najmodernejšimi stroji. Z njo je položen temelj moderni puškarski obrti v Jugoslaviji.«

Zdaj me torej zanima, kaj je potlej zraslo na tem temelju, *kako je danes, predvsem pa, kako bo jutri*. Tako s puškarno, tako s strokovno šolo, tako s preizkuševalnico orožja. S katero novo delovno zmago, s kakó kvalitetnim nabojem, s kakšnim modelom lovske puške bo presenetila slovensko lovsko javnost Puškarna Kranj ob jubileju? Ali bo npr. še naprej prodajala naboje za dvocevke tako kot suhe smokve, brez embalaže (le kako je pakirana hertenberška municija!)? Mar je konkurenca po svetu in doma tolikšna, da je treba vreči slovensko puško v koruzo in počepniti kot pes pred gospodarjem? Za konkurenco so presneto dobro vedeli tudi puškarni, ki so pred pol stoletja zapustili svoje domove in ustanovili kranjsko puškarno. Naj se v ilustracijo povrnem k Borovljam. Bili so zlati časi, zlasti v letih, ko je »Lavdon oblegal Beograd« in so puškarni »pili vino iz škafov in iskali v svoji ošabnosti s prižganim papirnatim goldinarjem

Foto S. Lenardič

Tudi v aprilu se še ponudi

pod mizo bakreni krajcar«. Pa so nastopila suha leta in kronist poroča: »Orožarna v Steyru na Avstrijskem, ki je igrala v zadnji svetovni vojni zelo važno vlogo, je prisiljena zaradi izpremenjenega svetovnega položaja opustiti izdelavo vojaškega orožja in se lotiti drugih predmetov. Ako se posreči dobiti tovarni dovolj premoga, kajti le tega ji primanjkuje, utegne Steyr močno škodovati Borovljam, ako se ne bodo Boroveljčani pravočasno temeljito pripravili v tehničnem in gospodarskem oziru na tekmo, ki ne bo lahka. Ali jim bo to mogoče v Avstriji, je vprašanje, posebno ker se že v zadnjem času niso odlikovali njihovi izdelki niti po solidnosti niti po ličnosti.« Problem, ki ga utegne kdo postaviti kot čep na to razmišljanje, ni torej niti samo naš in niti nov. Češka izvažala, Suhl je ostal visoki Suhl, čeprav se mu je del oddroblil in leta 1945 ustanovil v Münnerstadtu puškarno, katere zdajšnje izdelke občudujemo tudi pri nas, v Italiji močno konkurirajo Angleži, na Angleškem Belgijci, tam Francozi: nikomur pa ne pride na misel, da bi zavoljo konkurence zanemaril izročila domače

puškarske obrti in na primer delavce Berette nagnal izdelovat peči na olje ali flavte.

Pri nas pa je »potlej vse tiho bilo«.

Zanima me, kakšne *strokovne moči* vodijo dandanes kranjsko puškarno. Kolikšen je odstotek mladih inženirjev, ki so dobobra razgledani po najnovejši tehnologiji in po izkušnjah v drugi polovici dvajsetega stoletja na polju puškarstva in balistike? Od Kamnika pihlja menda prijazna sapica, omenjajo »prizadevnega inženirja Kratohwila« in celo zmeraj direktni dr. Avčin končuje neki članek v Lovcu z zanj nenavadno optimističnim, čeprav še zmeraj s skepto opleskanim stavkom: »Glede nabojev s šibrami pa bomo menda kmalu imeli vse kot treba (Kamnik), tudi z nerjavečimi in nekorozijskimi netilkami — upajmo vsaj.« Zdaj pa čustvujem nad temi žoltimi izdelki, napolnjenimi s šibrami, in jih predstavljam iz dlani v dlan: s podobnimi patronami so lovili v Kersnikovem Ciklamnu, od takrat pa je balistika vendar napravila tako strahovit, tako zelo guliverski napredek. Dandanes streljajo ne samo šibre in na lisico, ampak človeško posadko in na Mesec! Mi pa še zmeraj »cukramo« zajčje kožuhe z zanič strelivom in nas je pri tem, mimogrede bodi potoženo, pošteno nacionalno sram! Prej sem omenil odlično dvocevko, izdelano v Kranju: se pravi, *naši ljudje znajo, strokovnjake imamo, puškarji so na ravni evropskih*. Kje leži torej vzrok za stagnacijo? V organizaciji, v instrumentih, v poltronizmu v objektivnih (in subjektivnih) težavah, v menefregizmu, češ: kaj bi se tukajle šli, ko sta Trst in pa Borovlje na dve pičli uri vožnje?

Imamo imenitna lovišča, napredno razvito in dobro vódeno lovsko organizacijo, odlične teoretike, smo dobesedno v srcu Evrope, o naših puškarjih je govoril že Valvasor, pa se prepuščamo stihiji in čez naše samozadovaljne pelerine pada sneg inertnosti. Naša kinologija je znana tja do Kalifornije, predlagajo, naj se istrski gonič vendar že prekrsti v slovenskega, pred mesecem dni sem bil v psarni Travnogorski in videl najnovjšo pošto: dva mladiča za Italijo, dva za ZDA, dva za kaj vem kam še. Mar tu ni konkurence? Pisma so ležala na mizi pred menoj, natančni naslovi, besedila polna hvale v nekaj jezikih, vse to je iz širokega sveta priromalo v skromno Sodražico — mi pa nič, bo že bog dal, in odprte meje, in naša ljuba trgovina. Kdaj se bo ob Rottweile, ob Fiocchije, ob Hirtenberge postavil naš, slovenski lovski naboj? Šibrasti in krogelni? Zmeraj me obide tesnoba, ko gledam zadnje strani Lovca z razkošnimi reklamami puškarja Fanzoja iz Borovelj. Seveda nimam nič proti reklamam, bi pa želel, da bi se podjetni Fanzoj izmenjeval na platnicah Lovca s kranjsko ali kamniško smodnišnico oziroma puškarno.

Mar res ni nikogar, ki bi si za življenjsko nalogo postavil *renesanso naše puškarske obrti*? Treba bo plačati moralni dolg tistim pionirjem izpred

petdesetih let, ki so naivno menili, da se vsako dobre seme razcvete, pa čeprav je padlo na slovenska tla.

Treba bo prej ali slej tudi zahtevati. Slovenski lovci smo vendarle dokaj resna in solidna organizacija, veže nas dokaj resno in solidno glasilo, družijo nas dokaj resen in soliden duh — slovenski lovci bi navsezadnje lahko tudi zahtevali. Naša lovska javnost bi lahko vsako leto terjala obračun, popularizacijo podjetij in ustanov, pregled organizacije dela, moderne stroje, laboratorije z ambicijo, preizkuševalnice, *rezultate*, tekmovanja z neslovenskimi podjetji in s puškarsko industrijo po svetu, agilno in jedro komercialno službo, odpravo dremajočih optimistov in devize »Ah, ne potiskaj, saj gre vse lepo nizdol po klancu«, terjala odprte karte, jasne račune, korak s časom. Predvsem pa kvaliteto, se pravi: konec poniževalnega stanja. Je mar morebitni moderni kooperacijski trikotnik Kranj — Kamnik — LZS neizvedljiv in nemogoč? Meni bi se videla ta kombinacija nekako posrečena. Ne predlagam avtarkije, samo negovanje tega, kar so nam bili v dokaj težjih razmerah ustvarili marljivi dedje, naš čas pa zanemarljivo čudno lahkih vibah majčeno pritlikave usode. Sem koga žalil? Obžalujem, saj hočem kvečjemu polemiko. Užaljeni pa naj razgrne Lovca in bo od številke do številke spet užaljen, tolikanj je namreč tam očitkov (Slavko Kovač: »...saj je vsa domača municija tako slabe kvalitete, da nas je lahko sram, da kaj takšnega sploh lahko dajemo na trg«). Natanko tako, sram. In dosti jih poznam, ki prav tako razmišljajo kot jaz. Ne samo ob strelivu za »bezdimni barut« (navsezadnje bi Puškarna Kranj lahko opremila naboje po slovensko, res ne bi patrone slabše streljale). Tisti made in Jugoslavija pa naj opusti vse dotlej, dokler ne bomo vsaj in Jugoslavija zadovoljni z njenimi izdelki.

Zanima me odgovor kranjske puškarne in lepo jo prosim, naj mi ga v Lovcu posreduje. V odgovoru pa me najbolj zanimajo koncept in perspektiva tega našega podjetja in vsaj petletni načrt, se pravi, njen jutri (ki ni samo njen, ampak tudi naš). Morda sem nestrpen, morda nimam prav, še posebej, ker ne poznam razmer v Kranju. Ponavljam: ne poznam jih, ker o njih nikjer ne berem. Ker mi jih torej ne dajo spoznati. Zategadelj to pismo, in ne samo zato. In potlej me zanimajo mišljenja tovarišev lovcev. Še posebno tistih, ki so s svojim doslejšnjim prizadevanjem in prizadetim strokovnim pisanjem na straneh Lovca dosti bolj poklicani. Jaz sem namreč pisal iz gole revolte, se pravi, sentimenta. Navsezadnje: hotel sem puškarno v Kranju ob skorajšnji petdesetletnici povprašati, kako kaj gre.

In iskreno bom vesel, če me bodo z *dejstvi* pobili in mi tako dokazali, da gre kar dobro in da nimam prav.

Še »O naših gamsih«

Lojze Grm

Večletna lovska praksa in ljubezen do te naše plemenite gorske divjadi, ki je ponos naše lepe Gorenjske, mi dajeta pobudo, da opišem svoje izkušnje ter s tem, kolikor mi je v skromnih močeh mogoče, prispevam k že dalj časa načeti »gamsji pravdi«. Tudi zame je razveseljivo dejstvo, da se bo počasi le odprlo in da bo sčasoma še marsikateri gamsar prelil svoje izkušnje in zapazanja na papir ter s tem prispeval k naši, v tem pogledu zelo skromni literaturi.

Neprenehoma se menjajoča prirodna podoba gornje savske doline in njenih pogorij, na eni strani Julijcev, na drugi Karavank, je že sama za sebe tako čudovito lepa, da privablja leto za letom več tujih in domačih obiskovalcev-turistov. Toda ne samo turistu, tudi lovcu nudi ta prelepi del naše domovine možnost, da se naužije njenih lepot in mikavnosti, saj živi v tistih skalah zgoraj naša ponosna divjad — gams. Tam gori pod sivimi golimi, v nebo štrlečimi stenami, tam med viharniki in ruševjem, na prodih in meliščih, v svetu tišine naših velikanov Triglava, Špika, Prisanka ter edinstvenega lepotca Jalovca na levi strani, ter v Goličavah Stola, Kepe, Visokega vrha in drugih v naddrevesnem pasu, kjer rastejo le še pritlikave gorske rastline in ruševje, v višinah, kjer pozimi često zapade po več metrov snega, tam je njegova prava domovina. Na prvi pogled so ti gorski velikani skoraj brez življenja in njihova skoraj nerodovitna zemlja, same gole stene, se zdijo površnemu opazovalcu pusta divja narava. Toda kako lep užitek nudi lovcu, če jo oživlja gorska divjad!

Pred in med obema svetovnima vojnama so bili ti kraji lovišča zakupnikov, ki so hoteli od lovišč imeti čimveč. Kar niso odstrelili sami, so jim pomagali divji lovci, tako da je bilo stanje v nekaterih krajih porazno. Iz pripovedovanja starih lovcev pomnim, da so bili tudi taki divji lovci, ki so v enem dnevu uplenili po več gamsov, jim populili čop, to je dlako na hrbtu, ostalo pa prepustili kot plen roparicam. To je bilo v času mode »gamsovega« čopa. Druga svetovna vojna in še posebno povojno stanje sta tudi slabo vplivali na stalež divjadi. Nekateri so bolj slabo pojmovali svobodo. Marsikdo je mislil, da lahko dela, kar hoče; vse je lovilo, vsak je streljal neglede na lovopust in letni čas. Še o pravem času so posegli vmes razsodni ljudje in napravili konec neznosnemu početju. Lovišča so vzeli v roke ljudje z odločno besedo ter obilo ljubezni do divjadi, to se pravi pravi lovci. Ne trdim, da se je stanje pri priči popravilo. Nevzgojenost nekaterih članov novo ustanovljenih lovskih družin, nepravilni odnosi obmejnih straž, mašče-

vanje izločenih nediscipliniranih članov so bili nepovoljni faktorji, ki so še dolgo slabo vplivali na gojitev divjadi v loviščih. Čeprav so v več predelih Slovenije dani vsi pogoji za uspešno gojitev gamsa, se je v našem »Lovcu« do nedavnega razmeroma malo pisalo. Kaže, da je v tem pogledu le nastala prelomnica in da se bo še marsikateri lovec gamsar opogumil in opisal svoje ugotovitve in zaključke ter s tem pripomogel k uspešni gojitvi te plemenite divjadi. Vsi gorski lovci dobro vemo, da pri gamsu o kakšni

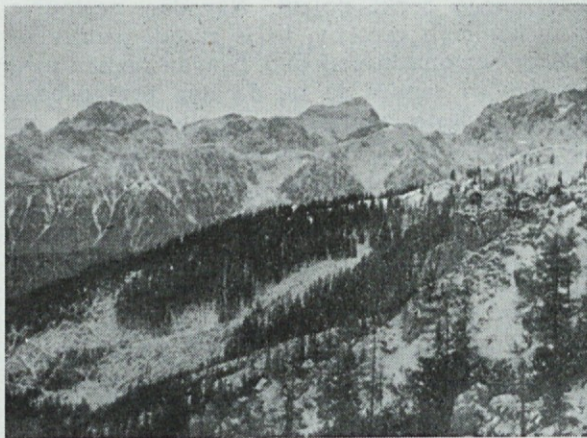

Foto L. Grm

Iz lovišča LD Kranjska gora

umetni gojitvi ni govora. Gams hoče le mir pred človekom ter kamen soli, pa je odpravljen. Žal je miru po hostah vedno manj. »Racionalno izkoriščanje« gozdov, gradnje gozdnih cest, vdor motorizacije, trume glasnih in brezobzirnih obiskovalcev planin ter obiralcev gozdnih sadežev — predvsem pa sla po kapitalnih trofejah raznih »deviznih« in domačih lovcev so dejstva, ob katerih se je treba zamisliti. Najbolj karakteristični za to divjad in privlačni za lovca so pri tej divjadi njeni votli roglji, ki ji stoje skoraj navpično na čelu. Gamsji roglji so iz dveh slojev — iz rožnice in mrtvega roga. Navadno nosi zdrav in močan gams-kozel lepše in močnejše roglje. Roglji se krajevno razvijajo zelo različno, vendar pa ne tako kot rogova pri srnjakih. Medtem ko nosi pri cervidih rogova le samec, nosita roglje pri gamsih živali obeh spolov ter jih ne menjavata in ne obnavljata kakor srnjak ali jelen vsako leto, ampak rastejo stalno, dokler živali ne poide življenjska sila.

Rogljiči se mladiču pojavijo že v jeseni prvega leta starosti. Največ zrastejo gamsu roglji v drugem ali tretjem letu starosti, manj v četrtem ali petem letu. Gams, ki pri petem letu starosti ne doseže vsaj 100 točk, ne bo nikdar kapitalen z vrhunsko trofejo. Prav v tem pogledu se pri odstrelu gamsov največ greši. Lovec z nezadostnim znanjem, ki naleti na gamsa z idealno zasno-

vanimi roglji, iz sebičnosti nepremišljeno ukrivi prst, veseleč se vrhunske trofeje. Toda kako grenko razočaranje, ko mrtvemu šteje letnice in jih našteje komaj 4 ali 5. Do petega leta je rast dobro vidna, to se pravi, da gams do petega leta naredi največ. Pri izredno zdravih živalih (odvisno od več faktorjev — spolna moč, pleme, ugodne zime, paša itd.) so letnice tudi od petih let dalje še vedno vidne; normalno pa zraste rog le dva do tri mm. Starejša je divjad, gostejše oziroma ožje so letnice.

Pri gamsu so nenormalna rast ali bolje rečeno deformacije redki pojavi. Navadno nastanejo iz mehaničnih vzrokov, to je zaradi padcev — udarcev kamna in podobno. Glavna razlika med samcem in samico je ta, da ima prvi debele, močno srpasto zakrivljene roglje, samica pa tanjše, slabo kljukasto zakrivljene roglje. Seveda ne velja to pravilo vedno. Večkrat se je že zgodilo, da je lovec streljal kozla, pobral pa kozo, zlasti kak »nedeljski«, ki mu je važno le, da je gams kosmat in črn in da ima roglje na glavi. Če nisi več, se na daljavo kaj lahko zmotiš in pogrešiš. Zato naj pri lovu na gamse še toliko bolj velja pravilo: Streljaj le, če si prepričan, na kaj streljaš. — Neredki pa so pojavi gamsov obeh spolov z ozkimi, nizkimi, se pravi slabo razvitimi roglji. In prav o teh je največ govora. V članku »Gamsja pravda« sem zasledil stvari, s katerimi se strinjam. Vsake oči pa imajo svojega slikarja. S tem mislim reči, da ima tudi vsak svoje poglede in izkušnje — nepravilno pa se mi zdi, nekemu te vsiljevati ali pa na nerodne izjave dajati pikre pripombe. S tem namreč vzameš človeku voljo in korajžo do pisanja. Sem član LD Kranjska gora skoraj od ustanovitve. Lovišče LD Kranjska gora je visokogorsko ter leži na pri-

sojni strani Karavank, od tromeje do doline Belce. Povrhu meji državna meja, v dolini pa železnica. Lovišče meri 5836 ha ter ima stalež 135 stalnih gamsov in vse pogoje za gojitev te divjadi. V lovišču so zastopane vse vrste divjadi, od divje race in zajca do jelena in divjega prašiča. Vseskozi, kar obstaja družina, smo največjo pozornost posvečali prav gojitvi gamsov, previdnosti, samopremagovanju in odrekanju pri odstrelu. Ne rečem, da se tudi kdo, posebno od mlajših lovcev, ni včasih zmotil in je bilo uplenjeno, kar pravzaprav ne bi smelo biti. Rezultat tega pa je razveseljivo dejstvo, da sem jeseni, malo pred glavnim prskom, ko je prvi sneg pobelil vrhove, imel priložnost opazovati trop 102 gamsov skupaj. Trop sem opazoval na strelni razdalji pri ugodnem vetru svojih 20 minut z dobrim daljnogledom 16 × 50.

Marsikdo se bo pri tej moji pisariji namrdnil, češ ta je pa lovska. V tropu je bilo precej kapitalnih kozá, vodnic, kozličev, drugače pa so prevladovali živali s poprečnimi roglji. V vsem tropu sem videl le dve kozo z izredno ozkimi roglji, obe pa sta vodili kozliča. Pri nas vlada pravilo, da se koza, ki vodi, ne strelja. Vendar se ob tem pravilu velja zimisлити in razpravljati. Navadno je osirotel mladič plen orla ali zime. Za sebe sem prepričan, če govorimo o gojitvi in stremimo za dobro in kvalitetno divjadjo, da ne moremo biti preveč sentimentalni. Drugače pa je s kozli. Omenjeni trop sestoji iz nekaj naših stalnih in nekaj prehodnih gamsov, ki prebijejo vroče mesece na koroški strani. Dejstvo je, da pri obmejnih tropih prevladujejo mlajši, sicer lepi kozli. V tem primeru bi se dalo debatirati, kar ugotavljajo pisci prejšnjih člankov v LOVCU. V »Gamsji pravdi« R. Lampreht nekam pikro omenja, da v Kranjski gori streljajo samo stare gamse, po mladini pa mora posegati narava, prikrajšuje blagajno in zavezuje hude jezike. V pojasnilo omenjam, da gre pri nas starostno poprečje odstreljenih gamsov skoraj vedno na račun kakšne 20-letne in tudi starejše koze, ki je do zadnjega vodila kozliča. Kar se tiče blagajne pa moram povedati, da kljub dvema zgrajenima in sodobno opremljenima kočama in vzorno oskrbovanemu lovišču stoji zelo dobro; hudobnih jezikov pa je povsod dosti. V enem izmed svojih člankov R. Lampreht predlaga odstrel 1, 2, in 3 letnih kozličev, s čemer pa se Kranjskogorci ne strinjamo. Vsak gamsar ve, da je koza zrela za razplod v tretjem letu starosti, ali celo pozneje. Smo enotnega mnenja, da bi bilo nesmiselno streljati kozliča, ko mu rogljički komaj iz dlake pogledajo in ne veš, kaj bo postalo iz njega. Vsekakor pa bi bilo prav odstreliti vse mlajše živali, ki ne kažejo dobre zasnove za razplod. Dovoljujem si trditi, da so naši gamsi nasploh nekoliko degenerirani, kar bi bilo možno popraviti zgolj z osvežitvijo krvi. To pa je skoraj neizvedljivo, tako iz finančnega kakor

Gamsarji

Foto L. Grm

tehničnega vidika. Med drugim bi omenil tudi to, da sem s svojimi tovariši lovci obiskal lovsko razstavo v Novem Sadu. Zelo sem bil razočaran nad razstavljenimi gamsjimi trofejami — posebno nad zbirko iz Prokletij. Nisem se čudil, da je naše gamsje trofeje kritiziral celo predsednik Republike. Prepričan sem, če bi se razstavniki od bor malo potrudili, bi lahko zbrali trofeje, ki bi bile jugoslovanskim lovcem-gamsarjem v ponos, saj je lepih trofej pri njihovih lastnikih na pretek.

V Lovcu št. 10/1968 sem prebral vest »Gamsje garje v Karavankah«. Kakor vemo, so garje najhujša gamsja bolezen, dejstvo pa je tudi, da to ni tako daleč od nas. Zato bo potrebno v bodoče dobro nadzirati gamse, zlasti v obmejnih loviščih, ter vsak pojav zatreti in prijaviti. To naj nam bo v bodoče največja skrb, sicer bo našim zanamcem ali celo že nam vsaka »gamsja pravda« odveč.

Jelovica in njeni gamsi

Branko Galjot

Kdor pozna Jelovico in njeno divjad le površno, se bo gotovo začudil, ko sliši govoriti o gamsih z Jelovice. Zakaj že pri sami besedi gams nehotе pomislimo na visoko gorovje, zaledenele peči in prepade, na zamete in viharje, plezalno obutev in derze... in si gamsa na gozdnati, zaraščeni Jelovici težko zamišljamo.

Jelovica je visoka gorska planota kraškega značaja. S svojim predgorjem in obronki se razprostira od Dražgoš preko Podblice in Jamnika do Kroke, Lancovega in Radovljice. Od tu pa poteka njena meja ob Savi Bohinjki do Soteske, preko Korita na Strme in naprej na Šavnik in Možic ter Sorško planino. Dalje poteka meja Jelovice po kontastem svetu Črnega vrha in Dajnarske Jelovice na Pečane in Moste in od tu spet na Dražgoše. Zahodna in južna meja nista tako jasni in ostri, ker se masiv Jelovice direktno povezuje preko Srednjega vrha in Možica s Črno prstjo in Ratitovcem na jugu. Pokrita je pretežno s čistimi sestoji subalpske smreke in jelke, značilnimi za Jelovico in Pokljuko. Na sami planoti Jelovice gamsov pravzaprav ni, pač pa srnjad, divji petelin in deloma jelenjad (leta 1967—68 je bilo tu uplenjenih 5 jelenov). Pobočja Jelovice so strma do prepadna in kar je za gamse najugodnejše, mestoma zelo skalovita. Le tu, na teh skalnatih, prepadnih pobočjih, je gams stalna in prav gotovo tudi avtohtona div-

jad. Sicer je pa gams že po svoji naravi gozdna divjad in se je le zaradi šibke konkurenčne sposobnosti in pred človekom umaknil v težko dostopne skalnate predele gora. Jelovica nudi gamsu oboje, gozdove prastarih prvotnih in skalovje novih bivališč, nudi to, kar gamsi predvsem ljubijo in potrebujejo: gorske gozdove, golo, le malo poraslo pečevje in skalovje, tihe, hladne kotičke poleti in sončne pozimi, sočno pašo in čiste studence, predvsem pa mir. Potemtakem je obstoj gamsov na Jelovici razumljiv.

Z jelovskimi lovišči gospodarijo, po razformiranju GL »Jelovica«, lovske družine: Bled, Jošt, Kropa, Selca, Sorica, Nomenj in Železniki, združene v gorenjski LZ in LD Jelovica, ki je izstopila iz članstva LZ. Glavna nahajališča oziroma kolonije jelovških gamsov so: (v oklepajih so imena LD, ki gospodarijo na tem področju in ocenjeni stalež gamsov) Dražgoška gora (LD Selca — 65), Bela peč (LD Jošt — 14), Kroparska gora in Kamnogoriški plazovi (LD Kropa — 19), Soteska (LD Bled — 27), Možic in Črni vrh (LD Sorica), Ratitovec, Pečane, Moste (LD Železniki — 161). V stalež so všteti tudi gamsi z Ratitovca, ker ti prehajajo na Jelovico in obratno. Skupni stalež gamsov se torej ceni, kakor so spomladanski stalež za leto 1967—68 izkazale omenjene LD (brez LD Jelovica) na 397 gamsov — 135 kozlov, 190 koza in 72 mladičev. Ne smemo pa pozabiti, da pri ocenjevanju staleža nekatere LD štejejo ene in iste gamse za svoje, ker ti niso stalni in prehajajo iz lovišča v lovišče. Tako se na primer določeni gamsi ali gamsji tropi selijo iz Dražgoške gore preko Bele peči v Kroparsko goro ali v še nižje ležeče predele in spet nazaj, ter se tako začasno zadržujejo v loviščih treh LD.

V lovskem letu 1966—67 je bilo od 55 za odstrel predvidenih gamsov odstreljenih 46 ali 84 %, leta 1967—68 pa od 59 predvidenih 44 odstreljenih ali 75 % (brez LD Jelovica). Samo število odstreljenih gamsov ni pretirano — 11,6 % ocenjenega staleža — kar vsekakor zagotavlja obstoj in razvoj gamsov. Zaskrbljujoča pa je kvaliteta odstrela. Vse preveč pade mladih, nelovnih kozlov in koza — 2a, ter starejših, a kvalitetnih koza iz tropa, ki morda pri ocenjevanju že dobe zeleno piko — 1b. Prav te so veteranke, ki so vzgojile nič koliko mladičev in ki so izkušene in poznajo vse nevarnosti. In prav teh pade vsako leto več, preveč, tako da vodijo gamsje trope neizkušene vodnice petih, šestih let.

Kvaliteta rogljev je kljub temu, da Jelovica ne daje nekih vrhunskih trofej, razmeroma dobra in zadovoljiva.

Najboljša trofeja jelovškega gamsa ima 112 točk. Gamsji roglji z Jelovice se razlikujejo od visokoalpskih zlasti po tem, da so nižji, manj smolnati, a zato debelejši. Telesno so v dobri kondiciji in poprečno tehtajo po 19 kg.

Vse bi bilo lepo in v redu z našimi gamsi, če se ne bi letos pojavila v zahodnih predelih Jelovice (v lovišču LD Železniki) virusna pljučnica, ki napade ne glede na starost in spol. Po mnenju nekaterih je ta bolezen nastala zaradi degeneriranosti gamsov v teh predelih. Bolezen se zaenkrat pojavlja le v manjšem obsegu (le na področju Ratitovca so našli 17 poginulih gamsov), vendar je povsem mogoče, da se bo razširila po vsej Jelovici, kar bi močno ogrozilo razvoj gamsov v tem predelu Gorenjske.

Eno je pa gotovo, da se bomo lovci, ki gospodarimo z jelovškimi lovišči, trudili na vse načine, da s skupnimi naporji ohranimo in povečamo stalež ter izboljšamo kvaliteto jelovške divjadi, seveda pa tudi našega pristnega jelovškega gamsa.

Zajedavci pri divjem petelinu v Sloveniji

J. Brglez, H. Hribar,
Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali

Navadno rezultati parazitološko-favnističnih raziskav sodijo v ozko strokovno slovstvo. Vendar se nam zdi primerno, da tudi v »Lovcu« opišemo tiste zajedavce pri divjem petelinu v naših loviščih, ki smo jih zadnji dve leti ugotovili pri odstreljenih petelinih. Svoje mnenje utemeljujemo z naslednjim: Zajedavci divjega petelina so zaenkrat slabo raziskani, čeprav divji petelin med našo pernato divjadjo zavzema častno mesto. Zajedavce in zajedavske bolezni divjega petelina moramo podobno kakor pri drugih gostiteljih ocenjevati v zvezi s številnimi dejavniki okolja. Med temi naj ponovno omenimo nadmorsko višino, temperaturo, vlago ter druge dejavnike med seboj odvisnega živega in mrtvega sveta. Tako tudi pri petelinu iščemo zajedavce in zajedavske bolezni v okolju, kjer ta lepa ptica živi. V dolgi razvojni dobi so si namreč zajedavci, ki so se prilagodili na zajedavske življenjske pogoje, določili tudi svoje značilne vmesne gostitelje. Za dozorevanje jajčec in ličink pa so se zadovoljili s klimatskimi pogoji in dejavniki, ki so značilni za lovišča med 100 do 1500 metrov nadmorske višine.

Lovcem je dobro znano, da samica in samec omenjene tetraonidske vrste živita na različen način. Samica divjega petelina je vezana bolj na hrano, ki jo najde na tleh, na ličinke žuželk, na žuželke in črve kakor tudi na vegetativno hrano. Samec pa išče hrano v vršičkih iglavcev in listav-

cev, v semenju, gozdnih sadežih in drugem. Razumljivo je, da moramo v takšnih okoliščinah ocenjevati tudi razvojne poti zajedavskih bolezni in pričakovati kvalitativno in kvantitativno različno zajedavsko podobo pri samcu in samici. Naštetimo najprej lovišča, kjer so bili odstreljeni divji petelini, ki smo jih preiskali na zajedavce. Pri naših preiskavah smo zajeli 22 samcev iz lovišč na Peci, Pohorju, iz Poljanske doline, Savinjske doline, Snežnika, Bohinja, Mežiške doline in Zasavja. Drobovino ptic smo dobivali pri preparatorjih. Za preiskave pa je važno, da so bile ptice iz ekološko različnih lovišč, da smo s primerjanjem zajedavske favne petelinov iz nekaj lovišč lahko napravili določene epizootične zaključke.

Povedati moramo, da smo vse preglede opravili v času, ko se komaj začneja biološka aktivnost vmesnih gostiteljev in smo zaradi tega morali pričakovati pri preiskanih pticah manjše število zajedavcev.

Pred opisom samih zajedavcev naj še omenimo, da klimatske dejavnike, ki smo jih omenili, številni lovci in ljubitelji tega samotarskega ptiča poznajo. Le-ti tudi do podrobnosti poznajo način življenja in navade divjega petelina. Menimo, da je zato prav, da suhoparne opise zajedavcev povežemo z značilnostmi okolja, lovišča in tako obogatijo znanje o življenju in bolezni omenjene ptice.

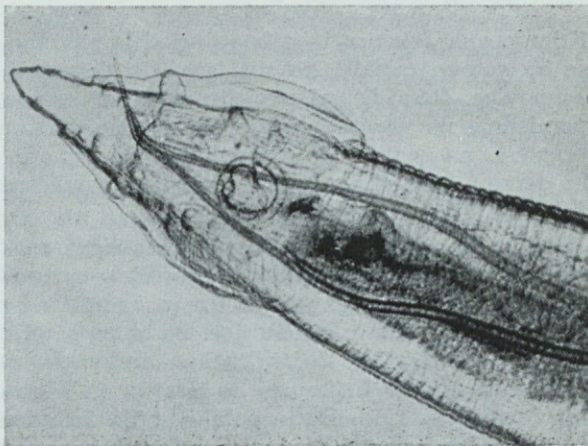

Foto dr. R. Rakovec

Ascaridia cylindrica, zadnji konec samca

Zajedavce perja iz skupine tekutov ali perojedov (Mallophaga) sta pri divjem petelinu v Sloveniji že opisala S. Brelih in D. Tovornik. Tudi pri naših preiskavah smo potrdili omenjene zajedavce, ki jih prištevamo k trem vrstam in sicer: 1. *LAGOPOECUS PALLIDOVITATUS* (Grube, 1851) 2. *GONIODES BITUBERCULATUS* (Rudow, 1869) ter 3. *OXYLIPEURUS TETRAONIS* (Grube, 1851). To so s prostim očesom

dobro vidljivi zajedavci, ki jih najdemo na perju gostitelja. Zajedavci se dokaj hitro premikajo na gostitelju in pri tem vznemirjajo žival. S ptice na ptico se zajedavci prenašajo ob dotiku. Razvijajo se iz jajčec in ličink na samem gostitelju. Število ugotovljenih malofagov je bilo do 50 zajedavcev pri preiskani ptici.

Od notranjih organov smo preiskali jezik, sapnik, požiralnik, golšo, žlezni ter mišični želodec ter črevo. Potrebno je omeniti, da sta slepi črevesi izredno dolgi, tudi do 1 meter. Preiskali smo tudi kri, jetra in vranico. Pri preiskavah nismo zajeli telesnih votlin, kar je potrebno posebej omeniti.

Poglejmo sedaj še druge zajedavce.

1. *ASCARIDIA CYLINDRICA* (Blome, 1909) je glistam domače perutnine podoben zajedavec črevesa z žilavo povrhnjico. Zajedavci so bele ali rožnate barve, do 6 cm veliki. V tankem črevesu jih navadno najdemo v večjem številu. Parazite smo ugotovili pri večini preiskanih divjih petelinov. Ker so omenjeni zajedavci do sedaj ugotovljeni tudi pri drugih vrstah tetraonid, menimo, da se divji petelin lahko okuži tudi preko njih. Zajedavec se razvija brez posredovalca. V značilnem jajčecu dozori ličinka in gostitelj se invadira, ko požre razvito jajčece z ličinko.

2. *ASCARIDIA GALLI* (Schränk, 1788) je omenjenemu zajedavcu zelo podobna. *Ascaridia galli* je zajedavec domače perutnine. Zajedavca smo ugotovili samo pri enem divjem petelinu iz Zasavja. Tudi ta zajedavec se razvija brez posredovalca.

Obe vrsti zajedavcev lahko pri petelinu povzročata vnetje tankega črevesa in pri močnejših invazijah tudi slabokrvnost in hujšanje.

3. *CAPILLARIA CAUDINFLATA* (Molin, 1858) je izredno tenak, lasu podoben zajedavec tankega črevesa. Pri izpiranju črevesa s posebno metodo (Whitlockova) ugotovimo nekaj centimetrov dolge, bele zajedavce. Najdemo jih v velikem številu. Pri naših preiskavah smo našli tudi do 100 zajedavcev pri enem petelinu. Primerjajoč kapilariozo pri domači perutnini s tisto pri divjem petelinu, menimo, da je kapilarioza lahko izredno pomembna bolezen, predvsem pri mladih pticah.

4. *BRACHILECITHUM SP.* je sesač ali metljaj, ki smo ga ugotovili v jetrih preiskanih petelinov. To je do 2 cm velik, podolgovat zajedavec s prozorno povrhnjico. Zajedavca prištevamo k sesačem skupine Dicrocoelidae. Podobno kakor drugi sesači se tudi vrste iz rodu *Brachilecithum* razvijajo s pomočjo vmesnih gostiteljev. Ker v našem primeru nismo določili vrste zajedavca, ne vemo zaenkrat za vrste vmesnih gostiteljev. Zajedavca smo ugotovili samo pri petelinu iz enega lovišča.

5. *RAILLIETINA SP.* so trakulje, do 10 cm dolge, sestavljene iz številnih odrivkov. Tudi ta

zajedavec potrebuje za svoj razvoj vmesnega gostitelja. Navadno so ptice, tudi domače, močno invadirane s trakuljami iz najrazličnejših vrst. Trakuljavost pri domači perutnini povzroča driske, hiranje živali in znake paraliz ekstremitet in peruti. Pogosto invadirane ptice tudi poginejo.

Trakulje smo ugotovili samo pri enem petelinu.

6. *KOKCIDIJI EIMERIA* so protozijski zajedavci. Opisali smo jih že v enem od zadnjih sestavkov. Pri divjem petelinu iz naših lovišč smo ugotovili nekaj različnih kokcidijev. Pri nekaterih pticah so bili ti zajedavci zelo razširjeni. Zaenkrat še ne moremo oceniti zdravstvene pomena teh zajedavcev pri divjem petelinu.

Ob koncu naj omenimo, da smo ugotavljali večje razlike v razvitosti, teži in zunanosti petelinov ter njihovih notranjih organih. Gotovo je, da so lahko zajedavci eden od vzrokov, od katerih je odvisno število ptic v lovišču in njihovo zdravje.

Petelin

Marko Matičič

*Ni še ves sneg skopnel
in on že peti je začel.
Ko češnja najbolj cveti,
vozi kočijo cele noči.*

*Prisluškuje, tok... tok... tlllllok!
Potem se popravi, peti začne,
kleplje, brusi in škriplje
ter lovcu vznemirja srce.*

*Ponosen je na svoj posluh,
a kadar poje, je popolnoma gluha.
Poje po polnoči do belega dne,
nato odleti v vznjožje goré.*

*Skrbno pazi na kokoške rjave,
prevzete od ljubezni prave,
vsiljivca odstrani junaško, s krvjo,
potem pa se vrne v družbico.*

Pot do ljubezni

Viktor Astafev

Iz ruščine prevedel Martin Mencej

Že po naravnem pravu najmočnejšega je vodil jelenji trop plečat, orjaški jelen. Za vodnika ga ni priznaval le jelenji trop, ampak tudi pastirji dvatisočglavega jelenjega kolhoza na skrajnem severu. Ti so ga milovali in za njegovo zvesto službo nagrajevali s soljo.

Jelen-vodnik pa ni samo vodil svojega tropa in ga ni samo enkrat rešil pred krvoločnimi severnimi volkovi, ki so navajeni pridobivati si hrano v smrtonosnem boju, ampak je znal tudi najti livade za pašo sredi pustega in od vetrov prepihanega planinskega sveta; znal je še mnogo drugega, ni pa znal rukati, ni znal pridobivati si ljubezni z bojem. Ljudje so ga namreč odvadili bojevati se za ljubezen, v kateri je zapopadena naravna nuja za potomstvo; zamorili so v njem divjo strast, ki je uničila že prenekatero jelenovo srce; utišali so tisti ogenj, ki mu daje moč viharja, samoodrekanja in ponosa; tisti plamen, ki izgoriva v ljubezni.

A sedaj je stal, kakor da se hoče bojevati. V njegovi drzni in napeti pozi, v njegovih rogovih, ki so bili vajeni kljubovati viharjem, v njegovi privzdignjeni nogi, v vsem tem je bilo nekaj izzivalnega. Kazno je bilo, ko da hoče zarukati v ves ta svet, stresti in zdramiti v sneg zavite in zasanjane gore, zdirjati ob penastem potoku v dolino, ves prevzet od slepe, divje in hkrati surovo lepe strasti, ki tako pogosto vodi v pogubo. Prevezl ga je nemir, kajti tam v daljavi je v večerni zarji zagledal osamljenega divjega jelena. Njegovo rogovje je osvetljevalo zahajajoče sonce, ki se je že spreminjalo v plamenast jeziček in potem počasi ugašalo v pepelnato sivem somraku. Od kod se je vzel ta osamel gost? Kako je sploh zabredel v te kraje? V teh predelih že dolgo ni bilo divjih jelenov. Umaknili so se pred ljudmi čim dlje proti severu v pusta in divja zapolarna področja. Lahko pa tudi, da se je ločil od udomačenega tropa in podivjal. Morda pa je v času roka pozabil na vse na svetu, brezglavo zbežljal za samicami in se tako znašel tu? Lahko pa, da niti ni šel za košutami in roka po planini zato, ker ne želi samo ljubiti, ampak se tudi boriti za ljubezen. Bil je še mlad in približala se mu je prva svadbena doba. On, potomec divjega potepuha in mladeč ko iva vitke samice, je bil še začetnik v ljubezni. Žejno si je iskal samico; še bolj kot ljubezen pa je iskal boj, iskal je divje bojevanje, da bi iztrosil nakopičeno energijo in utišal plamen, ki je vse bolj in bolj žgal njegovo srce. Toda na prostranem planinskem področju sedaj ni bilo več divjih tenkonogih košut in ne grivastih divjih jelenov. Rukal je, pozival

in končno sta se le našli dve mladi košuti, ki sta prisluhnili njegovemu upornemu izzivanju. Pokorno sta mu sledili v dolino gozdov, ki so skrivali vsemogoče nevarnosti. Ali žeja po materinstvu je bila močnejša od strahu pred nevarnostjo. Nista ga hoteli zapustiti. On je pa, sledeč vonju jelenjega tropa, ki ga je prinašal veter, šel natanko proti jugu.

Dohitel ga je.

Stal je en, dva, tri večere in čakal, kdaj se pridejo borit njemu enaki, ponosni in besni. Rukal je tako, da bi ga morale slišati tudi mirne in ljubezni željne samice. Toda na njegove glasove se ni nihče odzval, niti se ni prišel borit.

Saj bi sam šel k tropu in bi tam udaril s svojimi parklji ob zemljo, da bi kosi kamenja leteli izpod njegovih nog, če ga ne bi plašil vonj dima, lajež psov in nekam preveč mirno vzdušje. Dišalo je pa tudi po človeku, ki se ga je bal, bal se ga je tudi v času iskanja ljubezni. Kljub temu je pa tokrat ljubezen premagala strah in je sledil tropu; sledili pa sta mu tudi obe lahkonomgi košuti, tako da se je za njima z okrnelih brezovih vej usipalo jesensko listje kot bi švigale strele.

Vodnik je prignal svoj trop v predele, kjer se je končala pustinja in se je začel gozd.

Jelen-divjak je zakorakal kar na sredino te pokrajine in se postavil v tamkajšnje dišeče rastlinje. Izzivalno je zarukal in z vso močjo udaril s parklji ob tla, ruval travo, da se je usipalo iz nje suho semenje, v valovih so se zazibali rdeči sadeži grmičja, da se je iz njega dvignila preplašena jata jerebic. Jelen je strahotno in zahtevno zarjul ter hkrati s parklji dveh nog kopal zemljo in vse bolj povešal svojo težko glavo. Na vsak način si hoče pridobiti ljubezen z borbo, dobiti jo ali pa poginiti.

Vodnik se je ločil od tropa in se postavil, kakor da hoče zapreti pot drugim jelenom. Stal je v pozi vodnika, v njem je tlel gnev in prevladovala neodločnost. Njegovi jeleni so se kakor vojaki razvrstili za njim; samice so pa po žensko radovedne iztegovale svoje vratove in se zibale pod njihovim varstvom.

Bahati divjak je ponovno zarukal in še bolj srdito začel razkopavati zemljo. Verjetno se je s svojimi parklji dokopal do nekaj goreče, sedaj pa že ugasle lave in izzival iz nje iskre. Vodnik tropa se ni premaknil z mesta. Na široko se je razkoračil in ljubosumno opazoval razgretega začetnika; ni prav vedel, kaj bi. Ponovno mu je zašumelo v ušesih, se stresel, kakor da se hoče raznebiti tegobe in šumenja v glavi. Bahač je to razumel kot izzivanje in je mladostno sproščeno zakoračil z visoko dvignjenim razvejanim rogovjem proti njemu.

V splošnem pričakovanju je trop jelenov obnemel. Divji košuti pa, ki sta nekako predvidevali, kaj se bo zgodilo, sta se oddaljili in se začeli pasti v mahu; delali sta se, ko da se ju vse to

ne tiče, kakor da nimata nič skupnega s to smrtonosno borbo, ki bo sedaj vzplamtela.

Prišlek se je vse bolj in bolj približeval vodniku z nekim dostojanstvom in še ne prav izoblikovano eleganco. Še huje je rjovel in rukal v presledkih, da bi ja slišale vse samice — ti dve, ki ju je pripeljal in tiste, ki jih je od njega ločil gozd jelenjega rogovja — kako zveni njegov glas, kako je prepojen z žejo po boju, da bi vendar videle, kako je mladosten in lep, mogočen in neustrašen in pa kakšna moč se skriva v njegovem mlademu, še prav nič izrabljenem telesu. O zmagi sploh ni razmišljal. V teh trenutkih sploh o ničemer ni mislil. Njegovo notranjost je preveval ogenj, vse v njem je vrelo. V takem stanju ga ne bi mogla krotiti in spametovati nobena sila. Računal je, da se vodnik še vedno ni odločil in je zato še bolj oblastno nastopal. Ko pa je vodnik priklonil glavo in so se v njem razplamteli že na pol ukročeni instinkti in že umerjena jeza, je stresel rogovje in zahrzal. Tedaj je bahač že udaril s svojim rogovjem ob njegovo. Ob tem suhem udaru, ki je podoben kresanju kremenca ob kamen, se je trop zdrznil in zatrepetal. Jeleni so prenehali žvečiti mah in s topoglavi zadovoljstvom opazovali boj.

Po prvem spopadu se je divjak nekoliko oddaljil. Potem se je z novo, še večjo silo zagnal v njegovo rogovje in pri tem občutil, kako je nasprotnik sprožil svoj vrat in kako se je sprostila njegova glava. Ne da bi rogovje popustilo, je divjak stal, se z nogami upiral v zemljo in se do kolen pognal med razmočene kamnite ploščice. Na nogi mu je kamen predril kožo in jo razparal. Videti je bilo, kako bije napeto ožilje in da se mišičje pregiba ko žareče železo.

Od napora in strašnega napenjanja se je pojavila krvava pena iz divjakovih nozdrvi. Vodnik pa je glavo vedno bolj dvigal. Zaradi tega sta se oba jelena vzpela in postavila na zanje noge. Drug drugega sta do vampa rinila v blatno zemljo, drug drugemu sta hropla v vzbočena gobca, iz nozdrvi pa je že obema silila krvava

pena. Mogočni in silni vodja se je pijano zibal in se kdaj pa kdaj zvrnil na hrbet, lomeč pri tem ob kamen rožene odrastke. Že je vse kazalo, da bo mladeč z daljnih severnih gora zmagoslavno zarukal, zarjul goram, zemlji in nebu, naznanil vsemu svetu svojo priborjeno pravico do ljubezni.

Toda vodnik je z nepričakovanim gibom glave sprostil svoje rogovje in padel pred divjakom na kolena v razmočeno ter zmendrano blato. Izgledalo je, ko da se je vdal in brez moči odstopil od nadaljnega boja. A njegove oči, ki niso bile zalite z krvjo, so bistro in napeto sledile vsakemu gibu mladega in neizkušenega jelena. Za hipec, samo za del sekunde je mladeč stal na zadnjih nogah in se zastrmel v nebo, nato je zahrkal in se zvrha vrgel na »premaganega« nasprotnika. Pa ni dojel, kako mu je vodnik preračunano natančno podstavil paroček, da se je z lahkim hreščanjem zaril v njegovo telo, prav kakor bajonet v prsi vojaka. Hladna rogova ostrina je kakor vzmet sprožila povečan obtok krvi, ki se sedaj ni oglašala več samo v njegovem srcu, ampak je utripala z ognjenim žarom v vsem njegovem telesu, hočeč izzvati zmagoslaven krik premoči.

Vonj odtekajoče se krvi je začel zaudarjati tudi že v nozdrvih divjega jelena. Z njegovih oči je zginila rdeča mrena. V nekakem drhtenju, kakor v prividu, je jasno razložil v daljavi premikanje jelenov in za njimi preplašene košute; zapazil je tudi svoji samici, ki sta se na videz mirno pasli ob strani in čakali na svoj delež. V zadnjih vzdihljajih se je še ozrl v vrhove gora z belo kapo, ki so se bleščali v večerni zarji in metale svojo senco po pobočjih. Izdihnil je, ne da bi imel priložnost zatuliti v svet svojo zmago. Brez zmagoslavnega ruka je ostal odprt njegov gobec, v njegovih očeh pa so ostali sledovi žejne ljubezni.

Stari vodnik se je znebil mladega lepotca in samohotno je stresel svojo glavo. Vonj krvi ga je dražil in vznemirjal. Šel je k skali, pokriti s

sivimi zaplatami lišaja in dolgo ter skrbno drgnil in čistil okrvavljeni rog. Potem se je v diru usmeril k svojim jelenom, jezen planil v trop mladih samic ter jih suval s svojimi prsi in nogami.

Noč je zatekla trop udomačenih jelenov v dolini med gorami. Vodnik je to noč preživel nemirno. Dozdevalo se mu je, da skozi razpadajoče in gnijoče okolje zaudarja dah po jelenu, ki ga je usmrtil. Pred očmi je imel mladega orjaka, ki se je spustil s severnih, ljudem nedostopnih planin, preplaval reke in preskočil neštne hudournike, prebrodil nevarna močvirja in prekoračil snežne zamete, se izmotal iz nevarnih volčjih zased, kljuboval neurjem in vetrovom ter žrtvoval vse — za ljubezen.

Belke

Marijan Koritnik

Alpska belka (*Lagopus mutus*) — nedomače ime je planinska jerebica — je poslednji ostanek živalstva ledene dobe v naših krajih. S snegom in ledom so se umaknile tudi živali te dobe daleč na sever, nekatere pa visoko v gore. Tako se je v gorah obdržala tudi belka, kakor v hribskih potokih postrv. Danes živi v visokih Alpah, potisnjenih na jug Evrope, v mejah večnega snega — belka, in daleč v snežnih tundrah in nižinah velikega Severa — njena sestra barska belka.

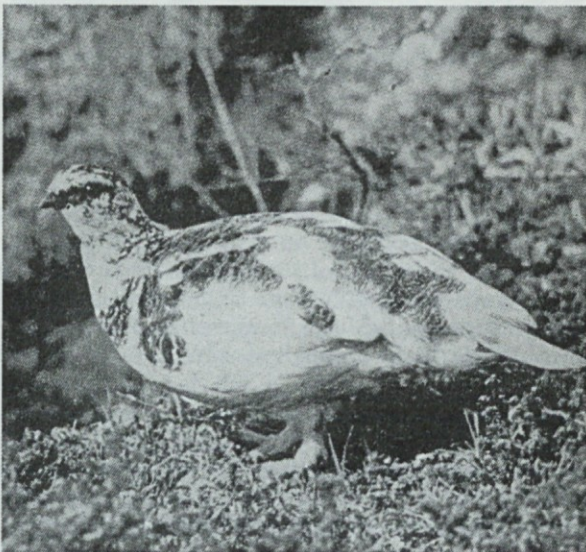
Pri nas je lov na belko dovoljen od 1. novembra do 31. decembra, torej 2 meseca. Sicer pa ne pride v poštev kot lovna divjad zaradi svoje redkosti. Slehernemu pravemu lovcu, če jo vidi,

Alpska belka pozimi

zadrhti srce, pa bi izgledalo, če bi jo streljal, da strelja v daljno davnino. Odstrel naj bi bil upravičen le za naravoslovne zbirke.

Pozimi je belka snežno bela, le robovi repnih peres, razen obeh srednjih, so črni in nad očesnim lokom je nežno rdeča črta. Črn je tudi kljun, pri samcu pa tudi vajet od korena kljuna preko oči. Noge so operjene do modro črnih krempljev. Kakor se muhavo menjajo vremenske razmere na snežnih vrhovih, tako se potem prilagaja bel-

Alpska belka spomladi

kina barva. Razen mnogih individualnih inačic v barvi belka menja svojo obleko na zelo zatomen način. Zanimivo je, da se edino belka med pticami goli štirikrat na leto. Popolna golitev pred zimo se začne v septembru. V dobi parjenja se začenja prebarvanje za poletno obleko, v bolj rjavo. V poletni obarvanosti ostane le kratek čas, ker je v alpskih višinah poletje kratko. Obarvanost samičinega perja je skromnejša in bledejša, sicer pa je po velikosti in teži nekoliko šibkejša od samca.

Alpska belka, kakor rečeno, živi v Srednji Evropi v največjih višinah, kakor so Alpe in Karpati, v bližini večnega snega in leda, daleč od človeških bivališč, vedno nad zgornjo mejo gozda, v predelih, kjer je tu pa tam še kako borno rastlinstvo, sicer pa le golo skalovje. Belka živi razen v Pirenejih in škotskih planinah skoraj po vseh hladnih gorovjih, v Sloveniji pa v Alpah.

Barska belka (*Lagopus lagopus*) je bližnja sorodnica naše belke in živi v glavnem v polarnem krogu, na močvirnih in obvodnih terenih severne Evrope, Azije in Amerike. Gorskih višin se ogiblje. Razlikuje pa se od naše belke delno po barvi in velikosti.

Podvrsta barskih belk je *škotska belka* (*Lagopus scoticus*), ki je prilagojena življenjskim razmeram Angleške, Škotske in Irske kjer živi.

V meglenih dneh so belke živahne in ne plašljive. V jasnem vremenu so zelo previdne in se ob vsakem sumljivem pojavu oglašajo s hripavim »ge... ge... ge...«. Prepodene se naglo in hrupno dvignejo. Konec aprila se jate razidejo, katerim se samci pridružijo šele po končani predzimski golitvi. Belke žive v enoženstvu. Pri snubljenju samec pleše, se šopiri, vzdiguje rep in vzleta do 20 metrov strmo kvišku in se spušča h kokoški, dvoreč ji s frfotajočimi perutmi. Pri tem se oglašajo »orrr... orrr...« ali »crrr... crrr... crrr...«, kokoška pa odgovarja z nežnim »jak... jak...« ali »gaa... gaa... gaa...«. Po parjenju, v maju ali juniju, znese v skritem gnezdu 6—12 ilovičasto rdečkastih, rjavo pikastih in lisastih jajc (40 × 28 mm), iz katerih se po 24 dneh izvale rumeni, rjavo pikasti keščki, ki jih samica skrbno vodi. Samec se stalno drži v bližini družine, a ne sodeluje pri vodenju mladicev. V začetku oktobra so mladiči že odrasli. Bolj kakor nekatere ujede in zveri vznemirjajo belko in vso gorsko divjad nedisciplinirani planinci, nabiralci gorskega cvetja in smučarji, ki zanašajo v kraljestvo gorske tihote nemir in preplah med tamkajšnje živalstvo.

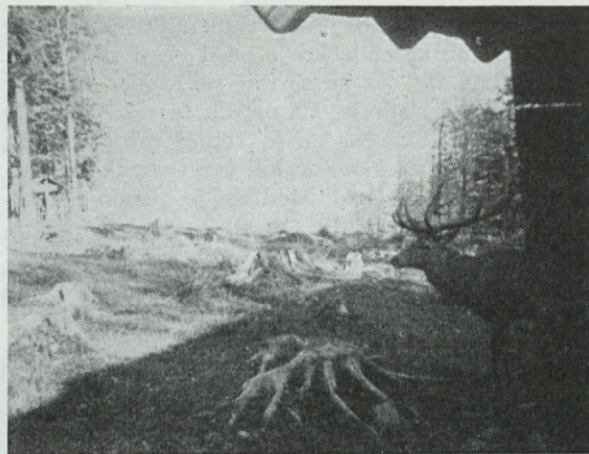

Foto Fr. Hribernik

Spomin na dom in jelene

Franc Hribernik

Sonce se je že dodobra nagnilo, ko sem se ustavil na robu travnika ob glasno žuborečem studencu. Naredil sem nekaj požirkov hladne vode ter zadovoljno sedel na trhel panj ob stari bukvi. Triurna pot iz doline me je precej utrudila in s prijetnimi občutki sem se predal tihoti v širnih pohorskih gozdovih. Pred menoj je travnik, poraščen z grmovjem in visoko travo. Tu in tam je v tem poznem poletju vzklikl nežen cvet, kakor takrat, ko so še tu prebivali ljudje. Nekoč sta tu stali velika, prostorna bajta in lovsko kočica. Pod hišo je bil vrt z rumenimi sončnicami in rdečim makom. Niže ob gozdu je žuborel bister potoček, ki se je ob večjih nalivih silno razbesnel in razpenil. Družina v bajti je živela veselo in brezskrbno samotarsko življenje.

Tu je bil moj dom. Tu smo živeli moj oče, mati Neža, sestra in jaz. Veselili smo se življenja v teh samotah, v nepremagljivih zimskih viharjih in v toplih avgustovskih dneh. V družbo so nam

bili planinci in gozdni delavci, ki so se kdaj pa kdaj prikazali v planini. Največje kratkočasje pa so nam pripravljali lovci v lovski koči, za streljaj oddaljeni in pa ljubki gozdni prebivalci, ki so včasih zašli na našo njivo, v krompir in zelje. V takih primerih se je mati včasih razjokala, saj drugega ni bilo pri hiši kot tisto, kar je zraslo v vrtu in na njivi. Prijetni so bili večeri pri lovcih. Večkrat sem kot majhen deček šel z njimi na lov, in zmeraj občudoval njihov plen, petelina, srnjaka in drugo uplenjeno divjad. Ko se je zvečerilo, se je oglasila pesem, polna radosti v spoznanju, da ni nikjer na svetu lepšega kotička, da ni dragocenejše stvari, kakor biti zvest prijatelj matere Narave, da pravilno deliš tisto, kar pripada njej in kar tebi, da po krivem ne ropas njenega bogastva. Če boš takšen, ti bo vest čista in še in še se boš lahko brez očitkov vračal k njej.

Ko pa je v takih večerih pesem zamrla in se poslovila morda za več kot teden dni, smo zopet ostali sami, sama naša družina. Toda imeli smo še druge prijatelje. Prišli so iz gozda, največkrat ponoči. Zašli so v vrt, čeprav ga je branila visoka ograja. Takšen obiskovalec med njimi je bil mogočen jelen. V juliju, ko so iz zemlje pokukali krompirjevi listi in si je opomoglo zelje, smo ga zjutraj že sledili, kako se je sprehajal po vrtu. Nato ga nekaj časa ni bilo. Prišel pa je, še preden so rastline na njivi pričele zoreti. Mati je napravljala strašila, a vse to ni nič pomagalo. Pogostokrat je zlezla ponoči iz postelje ter se odpravila na njivo, da spodi zlobneža. Ure in ure je ponoči preždelo za kakšnim krompirjevim grmom, zavita v odejo. A takrat ga, ko nalašč, ni bilo. Mogoče jo je zavohal. Zjutraj pa, ko je šla pogledat, je bil precejšen del njive pomečkan in krompir obžrt. In oče je dan za dnem zaman popravljaval visoko ograjo.

Nekega jesenskega jutra, ko se je komaj začelo daniti, je mati na hitro odprla večna vrata, da

bi pogledala, kako je z vremenom. Skoraj se je od strahu sesedla, ko je pred vrati stal jelen, tako blizu, da sta se skoraj poljubila. Imel je lepo raščeno rogovje. Pa ne, da bi bil zbežal, le gledal jo je. Čez čas ga je komaj pripravila do tega, da je počasi odkorakal čez travnik in spodaj pod njivo v gozd. Medtem je glasno ponavljal svoj svatovski klic »m-a-a-v-v«. Zakaj pa ne, saj je bilo v oktobru, v času jelenjega roka. Drugega takšnega srečanja se spominja oče, ko je v gosti megli pešočil čez Veliki vrh na Kebelj. V bližini Črnega jezera se navadno zadržuje največ jelenjadi. Tiho in mirno je šel po stezi, gledajoč v tla. Ko pa je pogledal naprej po cesti, je v megli pred seboj uzrl velikansko glavo z mogočnim rogovjem. Z jelenom sta si bila le nekaj korakov vsaksebi. Oče ni vedel, ali naj zbeži ali naj prežene velikana. Slednjič je udaril z nogo ob tla in zraven zavpil. Jelen je pred njim glasno zarukal in počasi stopil malo dalje v gozd.

Mnogo je takšnih spominov na srečanja z jelenom. Tudi sam sem ga srečal in v oktobru večkrat poslušal njegov svatovski klic. Mirno sem ga opazoval skozi okno naše sobe, ko se je ob večerih, pravzaprav v mraku, pojavil čisto na spodnjem, najbolj skritem delu travnika. Takrat je mati zmeraj zatrjevala, da je to znak slabega vremena. No, včasih je to držalo, včasih pa tudi ne.

In nocoj, ko sem zopet tu, zaman gledam v skrivni kotiček travnika, da bi zagledal starega znanca. Na žalost ga ni. Od tod so odšli ljudje in odšla je divjad. V vrtu in na travniku ni več tistih rož, raste le visoka trava. Lovcev v lovsko kočo tudi ni. Od stare prijazne bajte stojе samo še temelji in visok neporušen dimnik, ob njih pa tu in tam raste šop kopriv.

Z menoj je še sestra Nežka. Ko izgine zadnji škrlatni sončni žarek z Velikega vrha, se nemo spogledava. Misli plavajo v preteklost, oči pa se orose...

Foto VI. Pleničar

Zapiski iz lovske kočе

I.

Oče

Janko Perat

*Oh, saj ni smrti, ni smrti!
Samo tišina je pregloboka.
Kakor v zelenem, prostranem gozdu!*
S. Kosovel »Saj ni smrti«

April je. Po dolinah so zacvetele češnje in tekmujejo v svoji nežni belini s snegovi, ki še prekrivajo vrhove gora.

Zdaj poje divji petelin.

Prevzel me je nemir, tisto silno hrepenenje, ki prevzame lovca, ki je že doživel čar lova na veliko, skrivnostno črno ptico. Ampak zame ima lov na divjega petelina še poseben čar. Ta lov je zame vsakoletno srečanje z očetom, namesto romanja na njegov grob, kajti on je že dolgo mrtev.

Že davno je tega, kar je umrl in nič, nobenega bogastva mi ni zapustil, razen ljubezni, narave in gozda in skrivnostnosti lova na divjega petelina. Zato se vsako leto vračam na rastišča, ki mi jih je odkrival on in poromam v tisti skrivnostni, prvobitni svet deviškega gozda, kjer pojejo petelini. Tam imam občutek, da ni mrtev, da mi je blizu, čeprav neviden, in tam se vsako leto srečujeva.

Skoraj bo deset let, odkar prihajam na ta najina srečanja, na poslušanje in zalaz divjega petelina, brez namere, da bi ga uplenil. Saj je tisti, ki sem ga uplenil pred kakšnimi desetimi leti in zdaj mogočen krasi mojo lovsko sobo, še vedno ohranjen. Najbrž bo še nekaj let vzdržal, saj bi se le težko ločil od njega, kajti spomini na

tisti lov, ko sem ga uplenil, bodo vedno ostali v mojem srcu.

Ampak letos sem sklenil, bi petelina tudi uplenil, če bi mi bila lovska sreča mila. Zanj me je prosil prijatelj, ravnatelj gimnazije, da bi z njim izpopolnil naravoslovno zbirko svoje šole. Za takšen namen ga je vredno upleniti.

Kmalu po polnoči sem sopihal v hrib, kajti rastišče je več ko dve uri oddaljeno, visoko v hribu, čisto ob drevesni meji. Na tistem kraju, kjer zaradi robov in grap ljudje ne izseka gozda, rastejo in propadajo vsa drevesa in vse rastline po naravnem redu, kakršen je vladal v prirodi dotlej, dokler človek s svojo sebičnostjo ni posegel vanj in ga porušil.

Nebo je bilo oblačno, brez zvezd in črno, zato je bila noč tako temna, da sem s težavo razločil korak pred seboj. Ampak pot je bila široka in meni znana še od mladih let, zato sem kljub temi hodil naglo in brez oklevanja, da bi čimprej prišel tja, kjer se nehajo steze in se začena lovsko brezpotje v gozdu, kjer v skrivnostni gorski samobitnosti kraljuje črni trubadur ljubezni in pomladi.

Naposled sem prišel do kraja, kjer se steze nehajo. Od tam sem moral upočasniti korak, kajti svet je postal vse bolj strm in razdrapan. Težko je bilo najti pot. Hodil sem predvsem po občutku, vendar vseeno nisem zašel, kajti hodil sem po brezpotju svoje preteklosti.

Tod, prav skozi ta razdrapani svet me je peljal oče, ko sva prvič šla skupaj na velikega petelina. Kdaj je bilo že to? Obzorja mojih misli so kodrali spomini.

Dolgo let me oče, kljub mojim prošnjam, ni hotel peljati na divjega petelina. Čeprav sem ga že dolgo spremljal na lovih, se je vedno izmikal. Samo skrivnostno in nekam zasanjano se je smehljaj in obljubljal.

»Drugo leto te bom vzel s sabo. Potrpi! Ni še čas, premlad si še,« me je tolažil. Toda prišla je pomlad in oče je tiho izginil spet sam, kadar so pomladne noči postale toplejše in so zacvetele češnje.

Njegovo izginotje sem navadno odkril šele potem, ko se je vrnil in so se mu oči zasanjano svetile v čudni svetlobi, ki je še bolj podžigala mojo radovednost.

»Pa zakaj ga nikoli ne uplenite, oče?« sem ga spraševal.

»Tri sem uplenil v svojem življenju. To je dosti. Do smrti, upam, bom še enega. Ampak za to se ne mudi, kajti ta petelin bo moj poslednji. Potem bom umrl.«

Morda je zato iz leta v leto odlagal uplenitev, da bi dalj časa živel. Kdo ve? Ampak poslednjega ni več uplenil on, temveč jaz, za njega. Ta petelin še vedno visi domà na steni. Bilo je leto pred očetovo smrtjo. Ko sem bil že dolgo tudi sam lovec, me je prvikrat peljal nad petelina. Tistega leta sem prvikrat slišal pesem velikega

pevca, tisti daljni odmev sive preteklosti, skrivnostni glas prazivljenja, ki me je tako očaral, da mi še vedno, kadar se prikrade k meni spomin, srce napolni s tako silo, da mi ga hoče raznesti. Tedaj bi mogla z očetom upleniti petelina, saj sva se mu čisto približala, vendar oče ni hotel.

»Drugo leto ga bova. Ta bo moj zadnji.«

Še za eno leto je odložil uplenitev svojega zadnjega. Ampak preden je prišlo to leto naokrog, tedaj, ko so že zacveteli zvončki in so si divji

petelini že izbirali svojo gred, je oče težko zbolel. In ko so zacvetele češnje, sem zaman prinesel puško s seboj, da bi šla skupaj na petelina. Ko sem prišel na očetov dom, sem ga našel zelo slabega v postelji. Komaj me je spoznal in pogovor ga je vidno utrujal. Zato sem se zgodaj umaknil v posteljo, s trdnim namenom, da zjutraj ne bom šel na lov, temveč ostal pri očetu. Ampak ura še ni bila niti polnoč, ko me je prebudila mati. Menda sem bil komaj zaspal, zato sem se nekoliko težko trgal iz sna.

»Pa leži, sinko, in spi! Kaj bi hodil ponoči naokrog! Toda oče je vztrajal, da te zbudim. Glej, kako temna je noč, brez zvezd.«

»Hvala, mama, ampak vstal bom vseeno. Če bi mi pripravila požirek kave, bi bila še bolj zlata!« »Seveda ti jo bom, sinko, voda najbrž že vre. Ampak upala sem, da boš vsaj ti pameten, ker oče nikoli ni bil.«

»Kaj hočemo, to je usoda. Lovec sem.«

Mati je z vzdihom zapustila sobo in jaz sem se hitro oblekel. Premišljeval sem o očetu, ki ga niti težka bolezen ni odvrnila od hrepenenja po lovu.

Ko sem bil napravljen, sem vzel puško in mimogrede pogledal k očetu. Gledal me je iz bolniške postelje in oči so se mu rahlo ovlažile. V njih sem videl odsev svetlobe, ki je prihajala iz rahlo zasenčene svetilke na nočni omarici.

Stopil sem k postelji, ker se mi je zdelo, da mi hoče nekaj povedati.

»Pojdi, sinko, in prinesi mi ga pokazat! Ta bo moj poslednji.«

»Ozdravili boste, oče. Še bova hodila skupaj na lov.«

Samo odkimal je, jaz pa sem šel skozi vrata v noč, ker nisem maral, da ne bi on niti mati videla mojih solza.

In šel sem, kamor me je še prejšnje leto vodil oče in tam na bukvi sem uplenil svojega prvega in očetovega poslednjega.

Bil je lov, ki ga ne bom nikoli pozabil. Bilo je mogočno jutro, jasno in polno ptičjega petja, da me je lepota boleče žgala in davila groza, ker nisem bil več skupaj z očetom in ker je medtem lahko že umiral. Ampak on me je čakal, da bi videl svojega poslednjega. Šele čez nekaj tednov je umrl.

In danes spet romam skozi noč, kakor vsako leto od tedaj, kakor že deset let in več, na svoja srečanja z očetom. Temna je noč in svet postaja nevaren, grd. Ampak moje stopinje so varne. Nekaj je v meni, kar mi kaže pot. Spomini, spomini na očeta, ki me je varno vodil tod na najinih lovskih poteh. In na teh najinih lovskih brezpotjih sva si blizu. Smrt ni pustila pregrad, čeprav je mrtev. Toda tu je živel. In mar ne umiramo vsi? Saj človek ne neha umirati, odkar se zave in dokler ne umre.

Polagoma sem se povzpел na visoko ravan, pravzaprav na nekaj hektarov veliko podolgovato polico, ki se razteza nad robovi, dokler se svet zopet ne požene kvišku v strmем zagonu. Na tej ravnici so rastišča divjega petelina. Sedel sem na skalo in čakal. Napel sem ušesa, da bi slišal sleherni, tudi najtišji šepet vej na drevesih in tisti skrivnostni glas vladarja, katerega rod sega v temo pradavnine.

Medtem, ko sem tako sedel, se mi je v brezglasnem šepetu časa zdelo, kakor bi se združili vsi mrmrajoči odmevi življenja, tistega, ki je in tistega, ki je bilo, v vseobsegajoči harmoniji narave. To je bil čudovit, omamen trenutek.

In potem se je tiho in nezaupljivo oglasil nočni pevec. Sprva je samo klepal v presledkih, dokler ni pregnal strahu in zapel polno ter zaneseno...

Naskočil sem ga z iskušnostjo starega petelnarja in z nestrpnostjo, enako tisti, ki sem jo čutil tedaj, ko sem ga pred mnogimi leti prvičkrat naskakoval, sledeč očetovim stopinjam.

Spet sem podoživljal vse tiste občutke, ki spremljajo vsak lov na divjega petelina, občutke negotovosti in napetega pričakovanja. Pa tudi temu sem se približal na primerno strelno razdaljo. Imel sem srečo. Petelin, čeprav ne več mlad, je pel še kar zdržema. Zato sem si lahko privoščil, da sem ga potem, ko sem bil že dovolj blizu za strel, še dolgo opazoval in poslušal.

Pel je na stari bukvi, ki jo pomnim, odkar sem živ. Kdo ve, koliko desetletij se že upira neustavljivemu procesu minevanja. Medtem se je noč skoraj neopazno spremenila v sivo, oblačno jutro, ne da bi ga napovedali običajni zbori ptičjega petja.

Začelo je rosi in petelin je postal vse bolj nemiren. Pesem se mu je začela krhati in med posameznimi kiticami je oprezno sukal glavo. Spomnil sem se obljube in pomeril. Odjeknil je strel...

Še bom šel na divjega petelina, vsako leto, kadar bodo vzcetele češnje. Ampak samo še enega bom uplenil. Svojega poslednjega.

(Se nadaljuje)

Po lovskem svetu

Preseljevanje bizonov iz ZDA v Kanado

Po ameriški državljanski vojni, torej pred sto leti, so se na nepreglednih prerijah Severne Amerike — od Mehike do Kanade — še pasli milijoni bizonov. Ko pa se je začelo naseljevanje teh predelov, se je začelo tudi uničevanje teh velikih živali, ki na odprtih, s travo poraslih ravninah niso imele nobenega pravega kritja. Zaradi njegove neustrašenosti bizona ni bilo težko ustreliti. Ubijal jih je vsakdo, kdor je prišel tjakaj; razen Indijancev, ki so se od njih živeli, so jih lovili tudi kavboji, novo naseljeni farmarji in delavci, ki so gradili železniško progo na »Divjem zapadu«. Ubijali so jih zaradi mesa, saj bik doseže tudi 1500 kg teže, krava pa 900 kg. Poklicni lovci in potepuhi pa so jih lovili predvsem zaradi kože. Ko je leta 1889 zoolog William Hornaday izvršil štetje bizonov, jih je od nekdanjih mnogih milijonov naštel vsega skupaj še 541. Izgledalo je, da je usoda bizonov kot živalske vrste za vedno zapečatenata.

Tako bi gotovo tudi bilo, če ne bi bilo človeka, ki jih je rešil. To je bil Michell Pablo, na pol Mehikanec na pol Indijanec. Kot sirota je odrasel pri bogatem škotskem trgovcu in kasneje kot trgovec z živino obogatel tudi sam. Leta 1883 je na svojem posestvu spustil v prostost majhno čredo bizonov in zagrozil s smrtjo vsakemu, ki bi jih lovil. Čreda se je povečala, tako da je čez deset let bizone že ponudil naprodaj. Zaščit-

niki prirode in ljubitelji živali v ZDA so začeli akcijo, da bi država odkupila Pablovo čredo, toda Kongres je ta predlog odbil. Pablo se je zato obrnil s ponudbo na kanadsko vlado. Zahteval je 250 dolarjev (vrednost dolarja tedaj večkratna od sedanje!) za vsakega bizona, ki živega privede do železniške postaje na južnem vznožju planin Rocky — Mountains v državi Montana, od koder bi jih prepeljali na kanadsko ozemlje. Pogodil se je za 800 bizonov. Niti Pablo niti kdo drug pri tem ni računal na kake posebne težave. Ko so prignali prve bizone na postajo, so s svojo počasno, težko hojo in sklonjenimi glavami delali vtis ponižnih in potrlih živali. Toda ljudje so se motili. Ko so pognali prvega bika v vagon, je enostavno na drugem koncu prišel skozi zaprta vrata. Debele deske so popokale, ko da so iz papirja, in za bikom vodnikom je šla skozi vagon vsa čreda — na pašnik onstran železniške proge. Nekaj trenutkov so navzoči gledalci presenečeno strmeli v razbiti vagon, potem pa so se vsi na glas smejali.

Michellu Pablo edinemu ni bilo do smeha. Vendar ni popustil. Kot 70-letnik je skoraj ves dan prebil v sedlu na zasledovanju pobeglih bizonov. Toda spoznal je, da jih na tak način ne bo spravil v tovarne vagone, in da jih bo najprej treba navaditi na zaprt prostor. Pred zimo je dal zgraditi veliko oboro in v njej posamezne bokse, vsakega za enega bika oziroma eno kravo s teletom. Spomladi naslednjega leta jih je zopet poskusil natovoriti, a se je ponovilo isto. Bizoni so spet prebili vagon in ušli na prosto. Pablo je škripal z zobmi in na čelu svojih kavbojev odjahal za njimi. Od skupno 100 bizonov, ki naj bi jih natovoril, jih je kavbojem uspelo zadržati le 30. Toda le za nekaj časa. Čreda »svobodnih«, ki je divje mukajoč in topotajoč grmela preko prerije, je potegnila za seboj tudi obkoljene. Kavbojski kordon na konjih so bizoni hitro prebili. Torej je bil tudi to pot ves trud zaman. Sedaj je Pablo sklenil, da bo odposlal samo krave s teleti. S svojimi ljudmi je zopet odjahal za bizoni. To pot je doživel še večji neuspeh. Od zgodnjega jutra do poznega večera so gonili bizone več kot sto kilometrov. Čeprav so kavboji trikrat menjali konje, ki so pod njimi onemogli, jim ni uspelo ločiti krav od črede.

Toda Pablo ni izgubil upanja. Najel je še 75 kavbojev, najboljših jahačev v Montani in vsakemu na dan plačal po dolarju, kar je bilo za takrat nenavadno veliko. Sedaj mu je vendarle uspelo natovoriti predvsem krave in teleta. V začetku julija je bilo prepeljanih v Kanado prvih 250 bizonov, oktobra pa še 180. Pablo je bil prepričan, da mu bo naslednje leto uspelo prepeljati v Kanado vseh 800 prodanih živali. Toda večina preostalih bizonov so bili biki, ki so postali zelo nezaupljivi do ljudi in napadalni. Navadno se bizoni ob nevarnosti zberejo v krog, z glavami navzven, z nogami grebejo zemljo, nastav-

ljajo roge in sovražno tulijo. A preden napadejo dvignejo repe. No, sedaj so začeli napadati brez običajnega znaka. Mnogo konj pod jezdecami je bilo usmrčenih in mnogo kavbojev težko ranjenih. Ameriški časniki so bili polni poročil o preseljevanju bizonov. Mnogi pisci so občudovali žilavi boj bizonov, da ostanejo v svoji domovini.

Leta 1909 pa je Pablo le uspelo na poseben način — s sestradanjem — prevarati bizone in jih spraviti v transportne gajbe. Tega leta v jeseni so poslali v Kanado tretjo pošiljko — 218 bizonov, in četrto — 66 bizonov — spomladi 1910. Za preselitev je ostalo še okoli 100 najmočnejših in najbolj divjih bikov. Sedaj je Pablo upadlo upanje in predlagal je kanadski vladi, da bi jih postrelili na poslednjem ameriškem lovu na bizone — po 250 dolarjev za vsako uplenjeno žival. Vest o tem pa je sprožila v ZDA val protestov in oblast v Montani je odstrel bizonov prepovedala. Zato Pablo ni kazalo drugega kot misliti na nadaljnje preseljevanje. Z velikimi naporu mu je končno le uspelo, da je v petih letih preselil v Kanado okoli 800 bizonov. Tedaj je bil star 76 let in dve leti kasneje je umrl.

Nekaj bizonov je seveda ostalo v ZDA. Ameriški Kongres je sedaj odobril sredstva za osnovanje 7300 ha velikega rezervata — National Bison Range v Ravaliju v Montani. Prvotno je našlo zatočišče v njem skupno 34 bizonov. Tu še danes — kot v prvotni prostosti — živijo njihovi potomci — okoli 10 000 živali.

V Kanadi, v ogromnem nacionalnem parku Wood Buffalo National Park, ki obsega 45 000 kvadratnih kilometrov, pa živijo črede z okoli 14 000 potomci Pablovih bizonov.

Po Lov. nov. št. 3/68 -elf-

Foto I. Napotnik

Lovski oprtnik

Zračna puška

Vprašanje: Ni mi jasno, kdo sme nositi in streljati z zračno puško in kje? Kakšna kazen je predvidena za tistega, ki se ne ravna po predpisih in z zračno puško strelja po vasi med hišami?

Z. V. iz M.

Odgovor:

Nabavo, posest in nošenje zračnega orožja je urejeno z zakonom o nabavljanju, posesti in nošenju orožja (Ur. l. SFRJ 38/64). Ta zakon je stopil v veljavo 1. 1. 1965. Nato je bil spremenjen v nekaterih členih. Te spremembe so stopile v veljavo 4. 5. 1967 (Ur. l. SFRJ 18/67). Ob koncu lanskega leta je bilo objavljeno prečiščeno besedilo (Ur. l. SFRJ 52/67). V navedenem zakonu je v členu 10. rečeno:

»Zračno orožje kalibra 4,5 mm z začetno hitrostjo od 130 do 160 m v sekundi se sme v športne namene nabavljati brez dovoljenja ter imeti v posesti in nositi brez orožnega lista.

Orožje iz 1. odst. tega člena se ne sme uporabljati na javnih mestih ali na krajih, kjer bi bilo to lahko nevarno za ljudi.

Otrokom in mladoletnikom je dovoljeno nositi in uporabljati zračno orožje iz 1. odst. tega člena samo pod neposrednim nadzorstvom staršev ali instruktora strelske organizacije.«

Po takem sme v športne namene nabavljati in nositi zračno puško vsak polnoletni občan, otroci in mladoletniki pa smejo nositi in uporabljati zračno puško samo pod neposrednim nadzorstvom staršev ali instruktora strelske družine. Uporaba zračnega orožja je prepovedana vsakemu polnoletnemu, otroku ali mladoletniku na javnih mestih ali na krajih, kjer bi bilo nevarno za ljudi.

Kdor krši citirani predpis čl. 10, je s tem storil prekršek in ga sme sodnik za prekrške kaznovati z denarno kaznijo do 500 Ndin. V členu 40. je pod tč. 5 določeno, da se kaznuje za prekršek, kdor pusti otroka ali mladoletnika nositi ali uporabljati orožje v nasprotju s 3. odst. člena 10. Pod tč. 7 pa je določeno, da se kaznuje mladoletnik, ki nosi orožje brez neposrednega nadzorstva staršev ali instruktora strelske organizacije. Za streljanje po vasi in drugih javnih prostorih so odgovorni starši odnosno rejniki ne glede na

to, če je streljal otrok ali mladoletnik. Mladoletnik pa še sam odgovarja, če je nosil po vasi zračno puško in jo uporabljal brez neposrednega nadzorstva.

F. S.

»Razmišljanje«

V našem glasilu »Lovec«, katerega redno preberem do zadnje vrstice, najdem zelo poučne in zanimive stvari. Seveda so zanimive za tiste, ki jim je lov nekaj več kot streljaštvo in klanje divjadi. Tistim, ki naravo ljubijo, je vsak pohod v lovišče doživetje, pa četudi še tako malenkostno. Vse, kar doživljam v lovišču, bi bilo težko zlit na papir in povedati tisočemu lovcem. Danes pa sem se odločil, da napišem nekaj vrstic v zvezi s prispevkom avtorja R. P. v Lovcu št. 11. »Lovska organizacija — močan družbeni činitelj«.

Res je, če ne bi bilo lovskih organizacij navzgor, ne vem, kakšna bi bila danes še lovišča.

Takoj po osvoboditvi so referenti za gozdarstvo pri takratnih okrajnih odborih OF izdajali lovske karte, s katerimi so imetniki lahko lovili neomejeno po območju, ne glede na meje lovišča. Na našem območju si smel odstreliti tri fazane in neomejeno število zajcev. Lahko si mislimo, kam bi prišlo lovstvo, če se ne bi okrajni lovski svet, kakor smo takrat imenovali okrajno združenje lovcev, zbudil in začel po svojih lovskih strokovnjakih opozarjati na nepravilnosti.

Kdo pa je pravzaprav dobil lovsko karto? Vsi tisti, ki so bili prej divji lovci in so si z raznimi izgovori izposlovali orožni list za puško, s katero so leta in leta na divje lovili. Ali smo od takšnih lahko pričakovali, da bodo spoštovali lovopust, da bodo lovsko pravični? Gotovo ne; streljali so vse od kraja, ne glede na lovopust in spol divjadi. Sele, ko je začel izhajati »Lovec« in prinašati prispevke poučne vsebine, so se začele lovske družine zavedati, kam drvi s takšnim nepravilnim lovom. In kaj bi nam rekli naši potomci, če bi lovišča izpraznili? Ali se nam tudi narava ne bi maščevala za krutost nevednih »lovcev«?

Le zakaj pomisleki, da se nekatere lovske družine ne včlanijo v lovsko zvezo?

Veko

Gams, kralj planin

Rad bi vam pokazal Mangart in njegove lepote, predvsem pa gamsa, kralja teh višav. Mangart — 2678 m — obdajajo Jalovec, Jerebica, Rombon in še drugi vrhovi. Nanj, do 2072 m visoko, najvišje v Jugoslaviji, vodi alpska cesta. Rad zahajam v planine in Mangart sem spoznal že pred nekaj leti. Od takrat sem redno gost njegovih kamenitih višav. Doživetje je bilo še lepše lani, ko me je povabil kolega, da ga spremljam na gamsa. Neizmerno sem bil vesel, saj sem šel prvič na lov v planine, pod visoke čeri, kjer so doma gamsi. Sredi septembra smo z Lojzetom in Djurom krenili v lovišče Log pod Mangartom, z namenom, da Lojze osvoji gamsjo trofejo. Prijazno nas je sprejel stari gamsar Mirko. Najprej nas je vprašal, če smo že kdaj šli na gamse. Z Lojzetom sva odkimala. Mirko se je malo popraskal za ušesom in šegavo pristavil: »Pa poskusimo.« Preden smo legli, nas je na kratko seznanil z navadami gamsov. Čeprav sem mnogokaj bral o gamsih, sem takrat uvidel, da prav malo vem o njih. Noč je bila neskončna in jutra ni in ni hotelo biti. Končno sem le dočakal Mirkovo povelje. Gremo! Ko sem prestopil prag Mirkove domačije, me je prevzel pogled na razbrazdano skalovje in sončne žarke na njem, ki so pravkar pozlatili vrhove teh čudovitih planin. Zadihal sem gorski zrak in

zdelo se mi je, da sem v pravljici. Takšnih prizorov nižinski lovci nismo vajeni. Sedli smo v fička, ki nas je potegnil pod vrh Mangarta. Komaj smo se ustavili, je že Mirko s prstom pokazal na gamsa. Z daljnogledom sem ga vneto iskal, toda moje oči niso opazile ničesar. Sele s precejšnjo Mirkovo pomočjo sem opazil gamsa pod visoko skalo, dobrih tisoč metrov od nas. Mirko je nekaj časa razmišljal, nato pa odločil: »Gremo zalezovat!« Jeli smo se vzpenjati pod vrh, toda pot je bila mnogo daljša, kot sem

si mislil. Po dobri uri hoda po skalovju smo se ustavili nekje pod vrhom, v bližini, kjer je bil prej gams. Toda o njem ni bilo več ne duha ne sluha. Sedli smo na skale, da se odpočijemo in okrepčamo. Kačja slina se je prav posebno prilegla. Medtem pa je Mirko pokazal na gamsa na dobrih tristo metrov, kako liže solnico. Oprezno smo nadaljevali pot do tja, toda tam je bilo spet vse mirno in prazno. Zato je Mirko odločil, da malo pritisnemo. Lojzeta je postavil na stojišče, sam pa je z Djurom odšel, da premakne gamsa. Mirko je namreč star gamsar in lovi po teh planinah že preko štirideset let, tako da je veščak v svojem revirju. Že po nekaj minutah je odjeknil strel. Odhitel sem proti stojišču in zagledal gamsa v zadnjih trzljajih. Smo lovci res brezsrčneži? Toda takim krutim prizorom se ne moremo izogniti, kakor tudi ne tisti, ki usmrčajo živali za našo prehrano. Odlomil sem rušev vršič, ga orosil z gamsovo krvjo, ga ponudil uplenitelju in mu čestital k prvi gamsji trofeji. V prijateljevih očeh sem opazil žalost in radost hkrati, ko se mi je zahvalil. Ko smo se spuščali po strmini, je visoko nad nami krožil orel, kakor bi iskal drznega, ki mu kali planinski mir. Z dnevom se je nagibalo tudi moje nepozabno doživetje. Težko je bilo slovo od tega prelepega alpskega sveta in od lovcev, ki jim je dano, da z gamsi kraljujejo v teh nevarnih, a vendar nadvse lepih planinah.

Konrad Bezjak

Medved na Vrhniki

Vso jesen 1967 so krožile govorice o medvedu, ki da vznemirja okoli Vrhnike. Nekateri so trdili, da so ga videli, drugi da so o njem slišali, tretji pa je pripovedoval, da je njegov pes vso noč vznemirjeno lajal itd. Sredi novembra mi je žena železniškega čuvaja pripovedovala, da so videli medveda, kako je hodil po železniški progi pod Ljubljanskim vrhom in da je jedel kruh, ki so mu ga pri čuvajnici ob Mirski poti metali. Potem mi je gozdni delavec Vidmar pravil, da sta ga s tovarišem opazovala, ko je kopal osje gnezdo. Ker se ni bal, sta ga mislila ujeti, pa se ni dal. Tudi ta dva sta mu metala kruh, ki ga je jedel in pri tem opazila, da ima na vratu jermenček in konček verižice.

Govorice o medvedu niso ponehale. Pripovedovali so, da ga je videla Pavkarjeva mati, ko je nesla

Foto S. Lenardič

zjutraj mleko v mlekarno. Otroci iz železniških čuvajnic zaradi medveda skoraj niso upali v šolo. Ljudje so se na splošno začeli pritoževati. Vedno, kadar me je kdo srečal in sem nosil puško, me je vprašal, kdaj bomo ustrelili medveda. Lovci smo se posvetovali, kaj in kako, ker je medved nad železniško progo zaščiten, pod njo pa ne. Ko je 27. nov. 1967 zapadel sneg, sta starešina in njegov brat takoj za hišami našla njegov sled in šla za njim. Na lepem se je medved pokazal na cesti in Dolfe je brž streljal. Medved je zadržal in pustil za seboj krvavi sled. Z nekaj lovci sta zastavila nanj — v prazno. Drugo jutro sta sama zasledovala in se končno srečala z njim v Babji dolini, kjer ga je ustrelil Frenk. Ugotovila sta, da je strel prebil jermen, ki mu je guli vrat do kože. Verižice ni bilo, pač pa konec bakrene žice, privezane na obroček, ki drži koso na kosišču. Želodec in drobce je imel docela prazno. Tehtal je okoli 50 kg. Verjetno bi bil od lakote poginil, ker ni bil vaju prostosti. Morda bo kdo od lovcev ugovarjal, češ da ni prav, da je bil ustreljen in da bi bilo bolje, da bi ga ujeli živega. Toda kaj z njim, ko imajo zoološki vrtovi napredaj lastne medvede. Če bi ga pustili, je vprašanje, če bi preživel zimo. Tako pa bo njegova koža v spomin, kdaj je bil na Vrhniki uplenjen prvi medved, četudi je bil medvedek. Pri tem sem se spomnil na članek prof. F. Avčina v septembrskem Lovcu in da je bil to morebiti medvedek, ki da je ušel v Loškem potoku.

F. K.

Pripomba uredništva: Ne glede na to, da je bil medved uplenjen v čudnih okoliščinah, objavljamo prispevek zato, da je tudi ta odstrel medveda registriran.

Dve smoli

Sedaj v vojaški suknji se večkrat spomnim, kako sem pohajal po gozdu in stikal za gnezdi šoj, vran in drugim. Lani nekega dne konec februarja sem ob štirih zjutraj vstal, vzel dvocevko in piščalko za kragulja ter se odpravil v gozd. Po četrturi hoji sem v lepem smrekovem gozdu sedel na star panj, ne da bi pogledal, kakšen je. In sedel sem na smolo. Komaj sem se odlepil — kakor ptič z limanice. Končno sem le našel boljše in udobnejše mesto za klicanje in tudi za morebitni strel. Jel sem počasi klicati ti-ti-ti. Že po prvih klicih sem dobil odziv s sosednjega hriba. Klic sem nekajkrat ponovil in dobil tudi odgovor. Zdelo pa se mi je čudno, da je glas vedno na istem mestu. Previdno sem začel lezti v dolino, misleč, da bom z zalazom prišel do tako zaželenega plena. V dolini ponovno zakličem. In zazdelo se mi je, da je odziv bliže. Spet ponovim, a odziva ni bilo. Zato se odpravim v smer, od koder je prej prihajal glas. Končno sem na mestu, in ves napet iščem z očmi kragulja. Naenkrat pa bušim v smeh — kakor tudi moj »kragulj« — sosed lovec. Čudila sva se, da sva drug drugega klicala in se skušala, kdo bo koga prej ujel. Seveda sem se »ujel« jaz kot novinec prvi. Drugi dan nisem šel na lov, ker sem zvedel, da je »včerajšnji« — kragulj — uplenil lepega kragulja v tistem revirju. Tedaj sem se spomnil, da sem sedel na smolo, ki sicer ni bila lovska, le smrekova, ki pa v zvezi z lovsko tudi nekaj pomeni.

Ivan Verbič

Friderik in Hans Gagern

V zvezi s prispevkom dr. J. R. v februarški številki »Lovca« 1968 je potrebno določeno dopolnilo oz. pojasnilo:

Pisatelj Friderik Gagern, roj. l. 1882 na Mokricah, je imel dva starejša brata. Vsi trije, Nikolaj, Hans in Friderik, so bili strastni lovci, šaljivci in nadarjeni umetniki demokratičnega duha in so se radi družili s preprostimi domačini. Ponašali so se s starim izročilom, da so slovanskega rodu s polotoka Wittova na znamenitem slovanskem otoku Rujani na Baltskem morju. Vsi so tudi govorili slovensko. Friderik je npr. pisaril staršem iz tujine v slovenščini. Najstarejši brat Nikolaj je študiral gozdarstvo. Bil je pa tudi odličen čelist. Njegova

vnukinja, tudi v tujini znana violinistka Jelka Staničeva, meni, da je svoj umetniški dar podedovala po dedu Nikolaju. Drugi, leta 1877 rojeni Hans, pa je študiral slikarstvo pri prof. Walterju Thoru v Münchnu. Pred začetkom prve svetovne vojne je kot slikar prvič razstavljal v Zagrebu. Bil je tudi priznan karikaturnist ter je naslikal in narisal tudi mnogo slik in risb, zlasti šaljivih, iz lovskega življenja, ki jih nekateri nepravilno pripisujejo Frideriku. Hansova žena Ervina, ki še živi in sicer v svoji vili blizu Leskovca, ima ohranjenih še nekaj Hansovih slik, nekaj pa jih je podarila LD Krško in sedaj krasijo njen lovski dom na Trški gori pri Krškem. Pisatelj Friderik sicer ni bil slikar, vendar pa je bil tudi nadarjen za slikarstvo. Slike srnjačjega rogovja v knjigi »Der Jäger und sein Schatten« so njegovo delo. Nekaj Friderikovih slik je prav tako še ohranjenih pri Hansovi ženi. Vendar pa bi se navedbe o slikarskem talentu v omenjenem prispevku dr. J. R. morale bolj nanašati na Hansa kot na Friderika.

-elf-

Ne takol

Ravnanje z uplenjeno divjadjo je poseben predmet pri lovskih izpitih. Poleg praktične vrednosti ima odnos do uplenjene divjadi tudi svojo etično plat. Pri ravna-

nju s plenom pa pokažemo tudi svoj odnos do lova in divjadi. Tega se verjetno niso zavedali nekateri člani Lovske družine G. v Savinjski dolini, ki so v nedeljo, 28. januarja, uplenjenega divjega prašiča privezali za avto in ga vlekli po blatni in razriti cesti, da je bil po eni strani ves oguljen in odrt. Lovcu se je pri pogledu na takšno ravnanje z uplenjeno divjadjo obračal želodec, krepke pripombe pa so padale tudi s strani nelovcev. Spravilo plena včasih res ni enostavna stvar. Če prašiča res niso mogli spraviti drugače iz lovišča, naj bi lovci

odsekali nekaj močnih smrekovih ali jelovih vej, jih zvezali ter nanje položili prašiča. Na takšni vlaki bi ostal plen nepoškodovan ter v ponos uplenitelju.

kos

Vrane

Tudi to je bilo lani spomladi, neke sobote. Ker sem v službi kot pismonoša, se večkrat srečam s kako divjadjo — mislim med službo. Tako sem se nekega dne

peljal v uro oddaljeno vas na dostavo. Vozil sem počasi, ne s polnim plinom, da ne bi plašil divjadi. Ustavil sem se pri samotni kmetiji in oddal pošto. Nato sedem na moped in se tiho spustim navzdol v dolino. Nenadoma izpred mene zleti ptica in nosi nekaj v krempljih. Naglo sem zavrl in opazoval njeno smer leta. Takoj sem bil na jasnem, kam leti. Malo počakam in čujem vrišč mladih vran. »Dobro,« sem rekel sam sebi. »Ni čudno, da me je kmetica dva dni prej nadrla, da ji bodo vrane znosile vsa piščeta.« Zato sem naslednjega dne, v nedeljo, vstal ob treh in vzel brata na moped. Čez dvajset minut sva bila že pri kmetiji in se odpravila v revir, kjer so bile vrane. Kmalu zaslišiva vrišč mladih vran. Previdno se pritihotapiva v bližino in sedeva. Že po nekaj trenutkih stara prinese obrok. Mlade so bile že na vejah in so za silo letele. Počakam, da so se mlade zbrale okrog stare in vžgem. Stara in dve mladi so padle. Ena, zadeta v perutnico, je na tleh vreščala. Tedaj prileti druga stara — samec proti meni in ga sklatim. Kmalu sem uleplnil še eno mlado, zadnjo. Odšla sva k tisti gospodinji, ki nama je dala obilen zajtrk. Po tem so piščeta imela mir. Povem naj še to, da smo spomladi vrane tudi strupili in uspeh je bil 90 %.

I. V.
LD Vojnik

Rešena

Sredi prostranih travnikov se je za hip ustavila vsa zasopla in se sunkoma ozrla na vse strani. V trenutku je planila proti najbližjemu gozdu in izginila med drevesjem.

Hov, hov, hov! je za njo srdito pribevskaal velik pes in tekkel po njenem sledu. Srna je dirjala pred preganjalcem, da so ji moči popuščale. Bila je nekoliko neokretnейša kot sicer, kajti kmalu bo kotila. Do skrajnosti izmučena se je z zadnjimi močmi pognala v nasprotni breg.

Lovec, skrit za grmom, je dobro pomeril; preganjalca je zaneslo, da se je zakotalil po strmem bregu v kotanjo.

Prestrašena srna je še pospešila svoj beg. Toda lajež za njo je utihnil. Vsa obnemogla je obležala v skritem grmovju, da se odpočije.

Bohorjanka

Foto K. Vrenk

Šojarja pred uto pripravljata limanice

Šoje so letele na limanice

Znani šojar Karlo iz Trnovega nas je pripeljal na stari »štant« Sv. Ane v Krimskem gozdu pri Podpeči, kamor hodi na lov že več ko 30 let. V gosto spleteni uti iz smrekovega vejevja in praproti smo si pripravljali udobne sedeže, medtem ko sta Karlo in pomagač Stanko, tudi iz Trnovega, razmeščala limanice v obsekano krošnjo starega bora. »Prave so končane, sedaj pa popolna tišina in tudi cigarete kar spravite do malice,« je rekel Karlo. »Šoje so zelo previdne živali in najmanjša nepazljivost se nam lahko maščuje, ker je šoja gozdni policaj.« Pi... piu... piu... je zapiskala lesena piščal, ki si jo je ptičar že pred leti urezal iz češnjevega lesa. Posnema glas skobca in glas sove ter privablja šoje. Lov se je pričel. »Šoje se že oglašajo,« je zašepetal ptičar, »in tudi lep sprelet bo danes, ker je malo oblačno, verjetno dober kot...« Ni še končal in že je po vejnatih strehi zaropotalo. Prve žrtve so se nalepile ob mastnem ptičjem limu in vrešče cepale na mahovita gozdna tla. Čvenk, uta iz vejevja in praproti, je bila tako spretno izdelana, da bistro šojino oko ni moglo videti, kaj je v uti. Karlo si je tudi napravil primerno lestvico, da mu ni bilo treba plezati na stari bor z limanicami. Med polurno malico ob domačih klobasah in drugih dobrotah, ki tečejo po grlu, nam je Karlo pripovedoval o svo-

jem lovu pred 20 leti: »Osmega septembra sva bila prav tukaj na lovu z Janezom Hojkarjem. Imela sva zelo dober lov. Ko je bila ura okoli desete dopoldan, sva že imela triindvajset šoj in eno lešnikarico. Še sem klical in šoje so še priletavale. Zopet je zaropotalo po uti in na tla padejo štiri šoje hkrati. Brž pobereva tri, ena pa hoče odleteti. Zato hitro stečem za njo, da bi jo ujel, pa me nekaj zgrabi za nogo in dvigne v zrak. Noga mi je tičala v jekleni zanki. Sreča, da sem imel škornje, sicer bi se mi zarezala v meso. Zanko je gotovo nastavil divji lovec srnjadi. Seveda sem klical Janeza na pomoč, ki je takoj pritekel. Visel sem z glavo navzdol in čakal, da je Janez posekal visok mlad gaber, na katerega je bila dvigalica pritrjena.«

K. V.

Popravek

V razpravi Franceta Avčina »Vpliv dolžine risane cevi« v 12. št. (marec) 1968 je v enačbi 1) na strani 361 izpadlo »+ 0,8«, kar je skvarilo celoten matematični izračun.

Pravilna enačba je:

$$\pm \Delta v_0^{\text{cm}} = \frac{(8 v_0 - 600)}{1000} + 0,8 \cdot 1/,$$

kar naj bralci v enačbi popravijo.

Uredništvo

Mladi pišejo

Miško je odrastel

»Miško, Miško,« sem zaslišala klic, ki je prihajal izza vogla. Hip za tem sem že zagledala sklonjeno očetovo postavo, za njim pa rjavo rdečega srnjaka. Močno rogovje je

Foto Ož. Fajmut

krasilo njegovo lepo glavo in vitko telo se je bočilo nad tenkimi mišičastimi nogami. Nezaupljivo nas je ogledoval in strigel z uhlji. Od kar je bil zadnjič doma, so minili skoraj trije meseci. Cudili smo se, da se je po tolikem času dal priklicati in da je še hotel priti na svoj vzrejni dom. Spominjam se, kako majhnega je ata prinesel od neke družine. Prijeli so ga otroci, ko so nabirali borovnice. Ze prej in pozneje mi je ata vedno pravil, da moramo pustiti srnje mladiče v gozdu pri miru. Ne smemo misliti, da je mladič izgubljen, če srne ni pri njem. Srna-mati dobro ve, kje ga ima. Srno so verjetno otroci prepodili ali pa se je pasla kje v bližini.

Vselej, kadar se je mladi Miško vrnil iz gozda, smo mu dali mleka in kruha. Ko je bil sit, je spet odšel v gozd. Ko je bil še majhen, je sam prihajal na določen dnevni obrok. Ko je bil starejši, smo ga morali poklicati, če smo ga še hoteli videti. Vedno bolj se je od- tujeval, toda bil je prost. Prostost pa divji živali pomeni vse.

Zelo rad je spremljal ata in psičko Bašto, kadar sta šla na lov. Nekega dne se je atu posrečilo upleniti lisico. Kakor je pripovedoval, se je tudi tedaj njemu in psički pridružil še Miško. Ata je

hodil prvi, ob nogi ga je spremljala Bašta, Miško pa jima je sledil zadaj kakih 20 metrov. Naenkrat je počila puška in lisica je padla. Ko jo je oče pobral, si je lisico prišel brez strahu ogledat tudi Miško. Po petnajstem mesecu se je čisto odtujil. Vedno pa sem srečna, kadar mi ata po obhodu lovišča pove, da je videl Miška zdravega in čilega.

Olga Fajmut, Legen

Lovska organizacija

Lov na divje prašiče

je 6. februarja 1968 priredil v gojitvenem lovišču LZS »Žitna gora« predsednik Lovske zveze Slovenije. Na lov so bili povabljeni predsedniki vseh področnih lovskih zvez in nekaj sodelavcev LZS. Žal je vreme preprečilo večjo udeležbo. Lov je bil dobro organiziran in uplenjena sta bila merjasec in svinja. Na poti na stojišča: (od leve)

Franjo Bulc, preds. LZ Novo mesto; Rado Pehaček, preds. LZ

Slovenije; Miloš Kelih, preds. LZ Gorenjske; Ivo Skerlovnik, preds. LZ Maribor; dr. Miran Cilenšek, preds. LZ Kočevje; Jože Kuntarič preds. LZ Celje.

B. Krže

Odlikovanja Lovske zveze Hrvatske

Predsednik Lovske zveze Hrvatske Karlo Mrazović — Gašpar je 7. 2. 1968 izročil nekaterim slovenskim lovcem, ki jih poznajo tudi na Hrvatskem kot aktivne delavce v lovstvu in katerih dejavnost presega okvire slovenskih republiških meja — odlikovanja Lovske zveze Hrvatske.

Red za lovske zasluge I. stop. sta prejela: **Rado Pehaček**, predsednik Lovske zveze Slovenije in **Veljko Varičak**, lovski svetnik pri LZS. Red za lovske zasluge II. stop. so prejeli: **Ivan Fabjan**, direktor Zavoda za gojitev divjadi »Triglav« — Bled; **Franjo Bulc**, predsednik Lovske zveze Novo mesto; **Lado Švigelj**, upravnik gojitvenega lovišča »Rog« — Kočevje; **Jože Jurečič**, član upravnega odbora LZ Krško; **Bogdan Sežun**, lovski strokovnjak; **Miloš Kelih**, predsednik gorenjske lovske zveze; **dr. Gjukan Vrbanić**, sodelavec LZS.

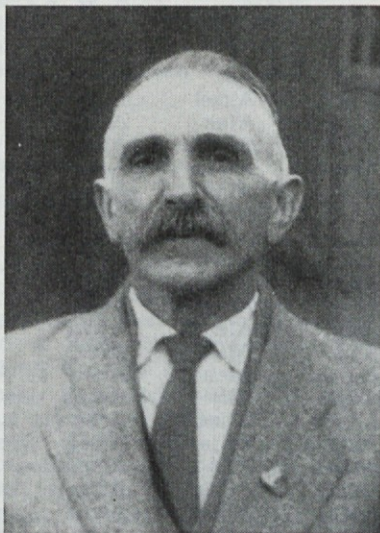
Čestitamo!

Uredništvo

Jubilanti

Ficko Vendel, Maričov Vendl, dolgoletni gospodar družine, odlikovan z znakom za lovske zasluge, praznuje 70-letnico življenja in 50-letnico lovskega udejstvovanja. Na skupnih lovih še rad prime za puško in še marsikateremu mlademu lovcu pokaže zajca v ložu.

Spoštovanemu lovsckemu tovarišu iskreno čestitamo k dvojnemu jubileju in mu želimo še mnogo zdravih let in prijetnega razvedrila med člani zelene bratovščine.

Člani LD Cankova

Jože Lopič, član LD, 80 let! Po poklicu kovač, oče in dedek številne družine, lovec pa od mladosti, saj je bil njegov oče poklicni lovec. Udeležuje se še vseh lovov v dolini in planini. Dragi

Jože, želimo Ti še mnogo dobrih pogledov in da bi še dolgo z nami pel o pohorskih gozdovih, nosil svojo jekleno družico in da bi Ti Tvoje nakovalo nenehno pelo pesem osebnosti sreče in zadovoljstva!

Člani LD Ruše

Jože Sorn — devetdesetletnik — je v lovski organizaciji aktivno sodeloval od leta 1910, bodisi kot dekorater ali godbenik na lovskih razstavah, plesih in drugih prireditvah. Vedno je bil iskren lovski tovariš, ljubitelj divjadi in vseskozi lovsko pravičen. Še danes pravi: »Če bi ne imel nogo faleno, bi šel na goro zeleno«. Dragi Jože, od srca Ti čestitamo k Tvojemu življenjskemu jubileju z iskreno željo, da bi zdrav in vedrega duha čakal še stotega!

Lovski tovariši LD Pugled

Jožetu Gradišku, članu LD Smartno pri Litiji, kličemo za njegovo petdesetletnico — še na mnoga leta!

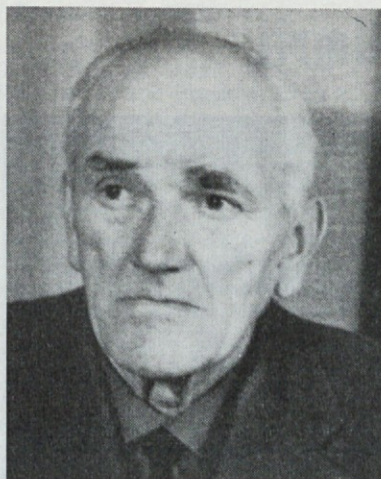
Lovski tovariši — D. N.

Konrad Pirnat, član LD Vransko, 60-letnik. Zglednemu članu lovske bratovščine, čestitamo k njegovi petdesetletnici in želimo, da bi mu ostale cevi še dolgo tako ravne!

Vranski lovci

Juriju Vinklerju, članu LD Vransko, zvestemu članu lovske bratovščine, čestitamo k njegovi petdesetletnici in želimo, da bi mu ostale cevi še dolgo tako ravne!

Lovci LD Vransko

Ludviku Jeseniku, 70-letniku, članu in souslanovitlju LD Vransko, odlikovancu z znakom za zasluge, kličemo še na mnoga zdrava in srečna leta med vranskimi lovci!

LD Vransko

Jože Smukovič, član LD Podbočje, je pri svojih sedmih križih še vedno poln domislic in šal ter prinaša med nas vedno zdravo vedrino in tovariško razpoloženje. Posebno mu je pri srcu pozimi skrb za fazane. Še na mnoga zdrava in zadovoljna leta!

Člani LD Podbočje

Ivan Bohinc, Tomažovec z Mišač, član LD Kropa, 60-letnik. Od mladega sledi po lovskih potih očetu in dedu, ki sta bila večša lovca, kakor je sedaj on. Kot ključavničar se je jel baviti s popravili lovskih pušk in postal je odličen puškar. Želimo mu, da bi še marsikaterega lovca razveselil z novo puško, sam pa da bi še dolgo užival na lovskih poljanah!

Lovski tovariši

Umrli

Franc Ketiš, član LD Vransko in njen soustanovitelj, nas je spomladi 1967 za vedno zapustil. Pokojnik je bil dolga leta funkcionar družine. Ohranimo mu hvaležen in časten spomin!

Lovci LD Vransko

Andrej Leban — Rajko. Zavrata bolezen nam je izrgala dobrega prijatelja in iskrenega lovskega tovariša v njegovem 53. letu iz LD Tolmin. Že sredi leta 1942 je bil med organizatorji oboroženega upora, februarja 1943 pa je vstopil v partizanske enote na Tolminskem. Vse do osvoboditve je opravljal važne naloge kot kurir, obveščevalec in oficir v enotah VOS-a in OZN-e ter bil dvakrat odlikovan. Bil je soustanovitelj LD Smast in je kot lovec in gozdar 15 let požrtvovalno delal v LD Tolmin, za kar je bil tudi odlikovan. Hvaležni za njegovo zgledno delo ga bomo ohranili v trajnem spominu!

Lovci LD Tolmin

Maks Ferjančič, soustanovitelj in častni član LD »Erzelj Tabor«, se je v 60. letu starosti preselil v večna lovišča. Med vojno je bil aktivist OF. Vzornemu lovcu, gojitelju in iskrenemu tovarišu naj bo lahka domača gruda!

Lovski tovariši

Alojz Kumar, član LD Sabotin Kojško, je nenadno preminil, komaj 61 let star. Pokojnik je bil soustanovitelj lovske družine v goriških Brdih in je nesebično opravljal v organizaciji razne funkcije. Naj mu bo lahka briška zemlja!

Lovci LD Sabotin

Jože Krošelj, član LD Globoko, logar v pokoju, bivši član nadzornega odbora družine, je v 53. letu starosti po težki bolezni preminil. Priljubljenega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu!

LD Globoko — M. L.

Polde Jesih, član LD Medvode, dolgoletni gospodar družine, odlikovan z znakom za lovske zasluge, star 67 let, je umrl. Od mladih nog je bil pokojnik lovec, ki je iz svojih bogatih izkušenj pisal tudi v »Oprtnik« Lovca in kot ljubitelj lovskih psov te tudi sam šolal. Zglednega lovskega tovariša bomo ohranili v častnem spominu!

Člani LD Medvode — L. Z.

Janez Bahun, gospodar LD Jesenice, nam je v 40. letu starosti umrl. Požrtvovalnega, pravičnega lovca in iskrenega tovariša bomo ohranili v blagem spominu!

Lovci LD Jesenice

Jože Korošec, dolgoletni član LD »Spodnje ptujsko polje« — Sobotinci, je zapustil naše vrste. Priljubljenega tovariša in zglednega lovca bomo ohranili v trajnem spominu!

LD Sp. pt. polje — Sobotinci

S. L.

Tone Zajc, član LD Pugled, nas je v 69. letu starosti za vedno zapustil. Preko 40 let se je posvečal lovu in kinologiji. Prejel je znak za lovske zasluge in več kinoloških priznanj. Vzornega lovca in kinologa bomo ohranili v trajnem spominu!

LD Pugled

Lovska kinologija

Imena psov

Z novim lovskim letom pričenjamo objavljati najprimernejša imena psov in psic po abecednem redu, ki naj bi bila v pomoč vzrediteljem pri izbiri imen mladščem. Imena naj bodo lahko izgovorljiva s poudarjenim samoglasnikom, kratka in po možnosti s slovanskimi in slovanskimi koreni.

Pri vzgoji in šolanju ne pačimo imen in jih izgovarjajmo vedno enako. Imena naj bodo tudi značilna za določeno pasmo.

V. P.

A

Aba	Aksel	Aras
Abako	Alak	Ardin
Abeba	Alan	Ardit
Abes	Alana	Areh
Abesa	Alas	Argo
Abita	Alban	Argus
Abri	Alben	Arif
Abris	Ajček	Arifa
Absin	Alda	Arion
Aca	Aldir	Arina
Atar	Alem	Ariza
Ada	Alen	Aris
Adana	Alena	Arita
Adela	Ali	Arkaz
Adelin	Alica	Arko
Adelan	Alija	Arlej
Adena	Alis	Armal
Adica	Alisa	Armela
Adin	Alitor	Arnit
Adina	Alkan	Arno
Adis	Alkar	Arolin
Adita	Alojka	Aron
Ado	Ajka	Arpat
Adoka	Alvin	Arzin
Ador	Alman	As
Adur	Amazon	Asko
Adut	Amor	Asta
Afir	Andi	Astela
Afra	Anda	Asto
Aga	Ando	Astin
Agan	Andor	Astor
Agi	Anič	Astra
Agica	Ankar	Atena
Agida	Ankon	Atina
Agin	Ano	Atoš
Agora	Anon	Aval
Agul	Anor	Avala
Ahir	Anora	Arena
Ajda	Apač	Arien
Ajka	Ara	Aza
Ajša	Arab	Azan
Ajtaš	Arab	Azin
Ajzer	Aranka	Azinka
Akos	Arap	Azur

B

Baba	Baldo	Baris
Baban	Balica	Bars
Babel	Balinka	Barsa
Babi	Balkan	Bas
Babil	Balkar	Baska
Babuš	Banat	Basna
Bahus	Bandi	Bata
Bači	Banda	Bator
Baja	Bar	Batos
Bajanka	Bara	Beba
Bajako	Baran	Bebo
Bajčur	Barba	Bebi
Bajka	Barbo	Bečo
Bajna	Barko	Beča
Bajnok	Bart	Bečar
Bajoš	Bari	Bečan
Baka	Barin	Bega
Bakica	Baro	Bego
Baldi	Baron	Begica
Baldina	Baronka	Bekar

Berka	Beta	Biroš
Belga	Bijana	Biser
Belgo	Biba	Bisin
Belka	Bibor	Bisna
Bera	Bina	Biska
Beran	Binka	Biski
Berci	Birka	Bister
Besi	Birkan	Bistra

Prijavljena legla za april 1968

1. Resasti jazbečarji:

Tomo JRJos 313, bil na tekmi — Nelli Köröparty JRJos 255, leglo 20. 4. 1968, vzr. Tone Hren, Šoštanj, Koroška 30.

Bako Belovodski JRJos 311, bil na tekmi — Bašta JRJos 335, leglo 17. 4. 1968, vzr. Fajmut Ožbolt, Legen 86, p. Slovenj Gradec.

Knut v. Nassauerland (Dingo) JRJos 340 — Nora Savinjska JRJos 339, bila na tekmi, leglo 31. 3. 1968, vzr. Anton Mlakar, Tekačevo, p. Rogaška Slatina.

Drino JRJos 187, bil na tekmi — Čila Ločniška JRJos 326, leglo 20. 4. 1968, vzr. Anton Esih, Šentvid 27, p. Grobelno.

Dagobert v. d. Comburg JRJos 288, bil na tekmi — Gana JRJos 218, leglo 31. 3. 1968, vzr. Jože Turk, Zlatoličje 1, p. Starše.

Dagobert v. d. Comburg JRJos 288, bil na tekmi — Divna Ločniška JRJos 327, leglo 1. 4. 1968, vzr. Franc Stiplošek, Dol 10, p. Šmarje pri Jelšah.

2. Koker španjeli:

Per JRŠK 497 — Gina JRŠK 348, leglo 14. 3. 1968, vzr. Jože Turk, Krško, Tovarniška 3.

Colonel v. Jäger aus Kurpfalz JRŠK 611 — Rena JRŠK 640, leglo 2. 4. 1968, vzr. Drago Jazbec, Kranj, Valjavčeva 3.

Demon Uskovniški JRŠK 596 — Fida Vojniška JRŠK 658, bila na tekmi, leglo 29. 3. 1968, vzr. Ivan Kogelnik, Podklanc 11, Dravograd.

3. Špringer španjeli:

Pino JRŠŠ 135 — Astra JRŠŠ 150, bila na tekmi, leglo 13. 4. 1968, vzr. Franc Podvratnik, Velenje, Čopova 12.

4. Nemški kdl. ptičarji:

Car Dragočovski JRPki 4297 — Džina JRPki 2839, bila na tekmi, leglo 18. 4. 1968, vzr. Fric Zorzini, Slovenj Gradec, Glavni trg 17.

Ari Prulski JRPki 3765 — Biba JRPki 4462, bila na tekmi, leglo

Foto Fr. Vrbine

Springer španjel

17. 4. 1968, vzr. Peter Pečnik, Ljubljana, Pod hribom 64/B. As JRPki 3320, bil na tekmi — Cura JRPki 4312, leglo 16. 4. 1968, vzr. Miroslav Dolamič, Kamnica 72.

As JRPki 3082 — Rindža Borovska JRPki 4792, bila na tekmi, leglo 7. 3. 1968, vzr. Slavko Kumlj, Nemščak, p. Beltinci. Ari Prulski JRPki 3765, Beka Ravenska JRPki 3152, leglo 8. 3. 1968, vzr. Maks Turk, Ljubljana, Glinška 3.

Cap JRPki 4868, bil na tekmi — Ajša JRPki 3455, leglo 10. 4. 1968, vzr. Viktor Račič, Skopice 50, p. Krška vas.

Car Dragočovski JRPki 4297 — Bara JRPki 4345, bila na tekmi, leglo 14. 4. 1968, vzr. Lovska družina Rače.

Brin JRPki 4459, — Aeskulaps Pala JRPki 3853, leglo 14. 4. 1968, vzr. Anton Fister, Ljubljana, Tomazičeva 94.

Cet Dragočovski JRPki 4002, bil na tekmi — Bina JRPki 3811, bila na tekmi, leglo 16. 3. 1968, vzr. Aleksander Nemec, Bilje 94, p. Rače.

Ado Loperški JRPki 3613, bil na tekmi — Rina JRPki 4808, bila na tekmi, leglo 30. 1. 1968, vzr. Mihael Nedok, Presika 8, p. Ljutomer.

Dik JRPki 4460, bil na tekmi — Bora JRPki 2275, bila na tekmi, leglo 10. 2. 1968, vzr. Karel Dovič, Črnuče 18/d, Ljubljana.

As JRPki 3320, bil na tekmi — Borka JRPki 3820, leglo 8. 3. 1968, vzr. Mirko Fluher, Slivnica 38, Orehova vas.

5. Nemški ostrodlaki ptičarji

Tar JRP 1479, bil na tekmi — Leva Leščanska JRPos 1204, bila na tekmi, leglo 19. 4. 1968, vzr. Pavel Bogovič, Sp. Pohanca št. 22, p. Artiče.

6. Epagneul bretoni:

Bodo JRP EB 38 — Ada JRP EB 69, bila na tekmi, leglo 20. 4. 1968, vzr. Franc Preskar, Resa 22, Krško.

Maior Gredin LOI/CE 10791/60 — Pika Vipavska JRP EB 200, leglo 1. 4. 1968, Franc Košuta, Vitovlje 62, p. Šempas.

7. Lovski terierji:

Bor JRLT 1694 — Čina Rašiška JRLT 2737, leglo 1. 5. 1968, vzr. Jože Leben, Zg. Besnica 81, p. Kranj.

Krt Pobreški JRLT 3236 — Asta JRLT 2463, bila na tekmi, leglo 10. 4. 1968, vzr. Sebastjan Bauman, Dobrenje 70.

Riko Rodiški JRLT 2338, bila na tekmi — Pika JRLT 3260, bila na tekmi, leglo 14. 4. 1968, vzr. dr. Belizar Keršič, Ljubljana, Levstikova 11.

Jon JRLT 2702 — Bistra JRLT 2707, leglo 17. 4. 1968, vzr. Rafael Samec, Dolenje 15, p. Ajdovščina. Jago JRLT 2336 — Cita JRLT 1544, leglo 4. 3. 1968, vzr. Franci Kralj, Smartno, n. h.

8. Braki jazbečarji:

Jago JRBj 1303 — Vesta Brinogorska JRBj 1466, leglo 8. 4. 1968. Jože Žolgar, Sopote, p. Podčetrtek.

Runo JRBj 1731 — Jada JRBj 1348, leglo 23. 3. 1968, vzr. Janez Ivančič, Slivice 18, p. Rakek.

Bor JRBj 1044, bil na tekmi — Bistra JRBj 1910, bila na tekmi, leglo 5. 4. 1968, vzr. Mirko Strazišar, Dol. Briga 22, p. Kočevska Reka.

Ber Žalski JRBj 1685 — Terna Reseniška JRBj 2043, leglo 18. 4. 1968, vzr. Rudi Blazinšek, Konjsko 5, p. Vojnik.

Daro JRBj 1394 — Dijana JRBj 1750, leglo 23. 3. 1968, vzr. Franc Puc, Vipava 161.

Kadet JRBj 1042, bil na tekmi — Beba JRBj 1407, leglo 11. 4. 1968, vzr. Florjan Tašker, Rečica pri Laškem.

Doran JRBj 1462 — Moja Savinjska JRBj 1871, leglo 10. 4. 1968, vzr. Silvo Obrez, Strmca, p. Laško.

Ago JRBj 1569 — Bistra JRBj 1727, leglo 3. 4. 1968, vzr. Janko Skobe, Kresnice.

Bodo JRBj 1480 — Brina JRBj 1610, leglo 1. 4. 1968, vzr. Žan Klančar, Krاملje, p. Nova vas.

9. Kdl. istrski goniči:

Belo Dobrepoljski JRGki 4749 — Cica JRGki 4092, leglo 29. 3. 1968, vzr. Adolf Žnidaršič, Hočevje 8, p. Krka.

Brko JRGki 3831 — Branka JRGki 4038, leglo 27. 4. 1968, vzr.

Franc Tevž, Bočna, p. Šmartno ob Dreti.

Cero JRGki 3566 — Dika Kočevska JRGki 4094, leglo 11. 4. 1968, vzr. Polde Marold, Jelovc, p. Sodražica.

Davor JRGki 4081 — Beka Krimška JRGki 3131, leglo 3. 4. 1968, vzr. Henrik Bulc, Mokronog 44. Pik JRGki 3653 — Djena JRGki 2810, leglo 14. 3. 1968, vzr. Davorin Cvek, Grahovo ob Bači 22.

Aso JRGki 4748 — Alfa JRGki 2977, leglo 15. 4. 1968, vzr. Franc Mišmaš, Primčevo 18/I, p. Zagradec.

Brko JRGki 3831 — Bibika JRGki 4396, leglo 14. 4. 1968, vzr. Tone Hren, Šoštanj.

Dor JRGki 5370 — Aška JRGki 4393, leglo 23. 3. 1968, vzr. Zdravko Kosmač, Hotavlje 20, p. Gorenja vas.

Divko JRGki 4127 — Pika JRGki 4778, leglo 17. 2. 1968, vzr. Cveto Kogovšek, Rovte 101.

10. Posavski goniči:

Floki JRGP 3754 — Fesa Podvinska JRGP 4623, leglo 5. 4. 1968, vzr. Jože Šimenc, Poljane 17. p. Rečica ob Savinji.

11. Kdl. jazbečarji:

Cezar JRJki 303 — Aga JRJki 320, bila na tekmi, leglo 9. 4. 1968, vzr. Ivan Pintar, Grajska vas 49, p. Gomilsko.

Prijavljene in zaščitene psarne

»Cmureška« za nemške ovčarje, lastnica Gizela Lampret, Vratji vrh 2, p. Apače;

»Hočka« za nemške kratkodlake ptičarje, lastnik Mirko Fluher, Slivnica 38, p. Orehova vas;

»Kobiljska« za jamarje, lastnik Pavel Šabjan, Kobilje 71. p. Dobrovnik — Prekmurje;

»Kokra« za nemške ptičarje in koker španjele, lastnik Drago Jazbec, Kranj, Valjavčeva 3;

»Podklanška« za koker španjele, lastnik Ivan Kogelnik Podklanc 11, p. Dravograd.

Novi kinološki sodniki

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst nemških ptičarjev: Mirko Fluher, Slivnica 38, p. Orehova vas.

Novi sodniški pripravnik

za ocenjevanje zunanosti in dela jamarjev: Franc Bartol, Vinica 12, p. Sodražica.

Kinološka zveza Slovenije

Šaljive

Kako Jaka in Miha nista ujela lisice

Kmet Jaka ne bi bil kmet, če razen koze ne bi imel tudi kokoši. Tisto leto pa je Jaka hudo prizadelo, ker mu je lisica, vražja duša, odnesla že peto čibo. Z ženo je premišljeval, kako bi varovala ostale kokoši. Jaka je predlagal, da jih pokoljeta in pojesta, ker bodo le tako najbolj varne pred lisicami. Ker žena ni bila takih misli, sta se odločila, da jih zapreta na podstrešje za toliko časa, da lovec Miha ustrelil lisico. Kmalu je Miha ustrelil lisico in Jaku ter njegovi ženi se je odvalil kamen od srca. Drugi dan so kure spet veselo brskale okoli hiše. Zvečer sta Jaka in žena ob peči ugibala, da li je bila ta lisica res tista, ki je odnašala kokoši. Pa ju zdrami glasen kokošji vršič s podstrešja, kjer so spale kokoši. Jaka zgrabi svetilko in steče na podstrešje. In glej spaka, iz kota bulji vanj dvojce svetlih lisičinih oči. »Saj te je vendar Miha ustrelil,« je zavpil Jaka, pograbil na tleh staro coklo in jo zadegal proti lisici. Ta je

planila iz kota in ker ni mogla drugače iz zagate, je smuknila v na pol odprto staro omaro, ki je samevala na podstrešju. Jaka brž zaloputne vrata in jame na ves glas klicati: »Jo že imam, imam!« Žena, ki je medtem prilezla na podstrešje, ga je vprašujoče gledala. »I, lisico vendar, v omaro sem jo zaprl. Sedaj grem po Miho, da jo ustrelim in mu pokažem, kako jo je treba ustreliti.« S težavo je Jaka Miho prepričal o resničnosti, da je ta zadel svojo »samico« na ramo. Spotoma reče Jaka: »Jaz bom odprl omaro, ti boš pa ustrelil, ko bo lisica skočila.« Miha je pomislil na lisico v skoku in na svoj strel, pa je predlagal: »Omara je vsa črviva in je ni škoda. V puški imam debele šibre. Ustrelil bom spodaj v omaro in po lisici bo.« Jaka si je mislil, češ tak lovec, vendar je prikimal. Komaj sta prišla na podstrešje, je že bruhnili iz puške v omaro. »Poslušaj, Jaka, če se v omari nič ne premika, odpri.« V omari je bilo vse tiho in Jaka je odprl. Tedaj se iz omare ko blisk požene lisica in preden sta se Jaka in Miha ovedla, je bila zvitorepka že na varnem. Brez besed sta se Jaka in Miha jezna razšla, lisica pa je še naprej odnašala kokoši, le na podstrešje si ni več upala.

J. Z.

Pretep za dekleta

